

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΥΔΡΑΣ, ΣΠΕΤΣΩΝ, ΑΙΓΙΝΗΣ,
ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΥΔΡΑΙΟΣ – ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ
ΠΡΟΑΓΓΕΛΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ»

ΥΔΡΑ 10-14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2000

ΥΔΡΑ 2007

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΥΔΡΑΣ, ΣΠΕΤΣΩΝ, ΑΙΓΙΝΗΣ,
ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΥΔΡΑΙΟΣ – ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ
ΠΡΟΑΓΓΕΛΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ»

ΥΔΡΑ 10-14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2000

ΥΔΡΑ 2007

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Γ. ΧΑΛΔΑΙΑΚΗ

Επικούρου Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἱεροθέος ἱερομόναχος ὁ Προφητηλιάτης
καὶ ἡ μοναστικὴ συνοδεία του

*Εἰς μνημόσυνον
τοῦ ἀοιδίμου καθηγουμένου
ἱεραῶς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας,
ἀρχιμανδρίτου Εὐθυμίου Σκάγκου († 17-5-2000)*

Ὁ βιογράφος τοῦ γέροντος Ἱεροθέου¹, προκειμένου νὰ προσδιορίσει ἀκριβέστερα τὸ στίγμα τῆς ἐπιγείου καταγωγῆς τοῦ ἱεροῦ πα-

---

1. Γιὰ τὸν βίο καὶ τὴν πολιτεία τοῦ ἐδῶ μνημονευομένου γέροντος Ἱεροθέου ὁ φιλόστωρ ἀναγνώστης παραπέμπεται στὴν ἡμετέρα μονογραφία, Ὁ γέρον Ἱεροθέος (1762-1814). Ἡ πολιτεία τοῦ κτίτορος τῆς ἱεραῶς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας καὶ κριτικὴ ἔκδοση τοῦ Βίου του, Ἀθήναι 2000 [στὸ ἐξῆς: Ὁ γέρον Ἱεροθέος], ὅπου τὸ θέμα μελετᾶται διεξοδικῶς (οἱ ἐφ' ἐξῆς σημειούμενοι ἀριθμοί, ἐντὸς ἀγκυλῶν παραπλεύρως τῶν παρατιθεμένων χωρίων τοῦ Βίου τοῦ γέροντος Ἱεροθέου, ἀφοροῦν στὰ κατὰ τὴν κριτικὴ ἔκδοση διαμορφωθέντα κεφάλαια καὶ στίχους τοῦ κειμένου τοῦ ἐν λόγω Βίου).

Ἐξ ὧσων, τοῦλάχιστον, νεωτέρων βιβλιογραφικῶν δεδομένων περιέπεσαν στὴν ἀντίληψή μας, ἄλλες ἀναφορὲς στὸν γέροντα Ἱεροθέο ἐπεχείρησαν ἔκτοτε ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, «Ἡ συμβολὴ τῶν χριστιανικῶν κινήσεων στὴν ἀναζωπύρωση τῆς λειτουργικῆς ζωῆς», «Λατρεύσωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ». Τὸ αἶτημα τῆς λειτουργικῆς ἀνανέωσης στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Πρακτικὰ Β' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου [...], (Ἀθήνα 2003), σσ. 215-246 [ειδικώτερα βλ. στίς σσ. 219-221], ὁ π. Δημήτριος Στρατῆς, «Ἡ βιβλιοδεσία στὴν Ὑδρα», Βιβλιοαμφιάστης 2 (2004), σσ. 213-218 [ειδικώτερα βλ. στίς σσ. 213-215] καὶ ὁ π.

τρός, χρησιμοποιεί μιάν ενδιαφέρουσα γεωγραφική περιγραφή, που αναμφιβόλως μόνον νοῦς εκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ διατυπώσει: «Οὗτος [...] ὁ τρισόλβιος καὶ πνευματικὸς ἡμῶν πατὴρ Ἱεροθέος, ἦτον γέννημα καὶ βλαστὸς τῆς περιφήμου Πελοποννήσου, ἦτοι τοῦ Μωρέως, ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἁγίου Κορίνθου, ἀπὸ ἓνα χωρίον καλούμενον Συλίβена (ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ ὁποῦ συνορεύει μετὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἁγίου Κυρονίτης)» [7, 1-6]. Τὴν ἐπιθυμητὴ πρωτο-

Λουκάς Γρηγοριάτης, «Οἱ Ἁγιορεῖται Κολλυβάδες καὶ οἱ σχέσεις των μετὴν Ὑδρα», ἀνακοίνωση κατὰ τὸ παρὸν συνέδριο [δημοσιευομένη στὸν ἀνὰ χεῖρας τόμο]. Ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ θέμα μας παρουσιάζει καὶ ἡ μελέτη τοῦ Νικολάου Δ. Παπαδημητρίου-Δούκα, «Συμβολὴ στὴν ἔρευνα τῶν θεσμῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. (Ἀρχὲς 17ου-ἀρχὲς 20οῦ αἰ.)», *Θεολογία* 71 (2000), σσ. 563-663, μέσῳ τῆς ὁποίας παρέχονται περαιτέρω ἱστορικὰ ἐρείσματα γιὰ ὅσα μαρτυρεῖ ὁ βιογράφος τοῦ γέροντος Ἱεροθέου. Ἐνδεικτικῶς σημειώνουμε ὅτι διὰ τῶν περιεχομένων στίς σσ. 590-617 τῆς ὡς ἄνω μελέτης (ὅπου ἐκτίθενται τὰ τοῦ, κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ 16ης Αὐγούστου 1805 ἕως 31ης Αὐγούστου 1806 ἐπισυμβάντος, «ἐμφυλίου καλογεριοῦ πολέμου») κατανοεῖται εὐχερέστερα ἢ περὶ τοῦ Ἱεροθέου ἀπαντῶσα στὸν Βίο ἐπιγραμματικὴ ἐπισήμανση «ὅτι δὲν συμφέρει πλέον νὰ εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος [...] διατὶ ἐπερίσσευσαν τὰ δοσίματα καὶ ὅσοι δὲν εἶχαν τὸν τρόπον νὰ τὰ πληρώσουν ἐξ ἀνάγκης ἐμίσειον ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος· μὴν ἔχοντας, λοιπόν, τὸν τρόπον καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν, μετ' ὅλον ὁποῦ ἐκοπίαζε ἡμέραν καὶ νύκτα μετὰ τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὸ ἐργόχειρον, δὲν τοὺς ἐξακοῦσεν, ὅμως, μετὰ τὸ νὰ ἐπλήθυναν καὶ οἱ ἀδελφοί» [116, 2-9]. Ἐπίσης, διὰ τῶν περιεχομένων στίς σσ. 646-661 τῆς ἰδίας μελέτης (ὅπου δημοσιεύεται ὁ κανονισμὸς τῆς βατοπεδινῆς σκήτews τοῦ ἁγίου Δημητρίου) γνωστοποιοῦνται ἐναργέστερα οἱ διέπουσες τὸ μοναστικὸ συγκρότημα, ὅπου ἐπὶ μακρὸν ἠσχίθη καὶ ὁ γέρον Ἱεροθέος, συνθήκες διαβιώσεως· μάλιστα, ὁ δέκατος κανόνας λειτουργίας τῆς σκήτews [: «Νὰ μὴν ἔχουν ἄδειαν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ δέχονται ποτε εἰς τὴν σκήτην ἀγενεῖους τινάς, ἀλλ' οὔτε νὰ διατρίβουν πολλὰς ἡμέρας ἐκεῖ, ἀλλ' ἀφ' οὗ γενειάσουν τότε νὰ ἔρχονται μετὰ τὴν τῶν πατέρων εὐχὴν...» (βλ. αὐτόθι, σ. 654)] εὐρίσκεται σὲ ἀπόλυτη ἀντιστοιχία πρὸς ὅσα ἐξιστοροῦνται στὸν Βίο σχετικῶς μετὰ τὴν διαδικασίαν ἐντάξεως τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἱεροθέου, Φιλοθέου, στὴ συνοδεία τοῦ πνευματικοῦ Διονυσίου τοῦ Σιατιστιέως: «Ἀκούοντες, λοιπόν, ἐκείνοι νὰ τοὺς ἀποκριθῆ τοιουτοτρόπως, δὲν τὸν ἠρώτησαν πλέον περὶ τούτου καὶ τὸ Ἅγιον Πάσχα τὸν εἶχαν μαζί τους, ἕως τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ· καὶ τότε, ἤκουσαν ὅτι γογγύζουσιν οἱ πατέρες διὰ τὸ ἀνήλικον καὶ ἔχοντες ἓναν φίλον πνευματικὸν καὶ ἐνάρετον εἰς ἓνα κελλίον τὸν ἔδωσαν εἰς ἐκεῖνον καὶ ἤρχετον κάθε ἑβδομάδα καὶ ἐξωμολογεῖτον τοὺς λογισμούς του εἰς τὸν γέροντα, ὡς ὅπου ἦλθεν ὁ καιρὸς καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὴν σκήτην» [66, 12-20].

γενῆ πρόσέγγιση τῆς πνευματικῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἐν λόγῳ γέροντος συμπληρώνει, ὅπωςδῆποτε, ἢ ὡς ἀκολούθως παραδιδομένη συνοπτικὴ ἔμμετρον συναξαριακὴ σκιαγραφία του:

«Οὗτος ὑπάρχει θεοφιλῶς ὁ ζήσας καὶ κατὰ νόμον ἀξίως ἱερεύσας.
 Ὁ πνευματικὸς τοῦ Ὁρους χρηματίσας καὶ εἰς τὴν Ὑδραν ὀσίως τελευτήσας.
 Ὁ ἱερός τὸν τρόπον καὶ τὴν θέαν, Ἱερόθεος καὶ τὴν ἐπωνυμίαν».

[129, 11-16]

Ἀπὸ τὰ ὡς ἄνω χαρακτηριστικὰ σημειώματα διαγράφονται προφανέστατα καὶ οἱ τρεῖς πρῶτοι καὶ καιριοὶ σταθμοὶ τῆς περὶ τὸν γέροντα Ἱερόθεο πνευματικῆς γεωγραφίας: Συλίβεννα Πελοποννήσου, Ἅγιον Ὅρος, Ὑδρα. Ἐκκινώντας ἀπὸ τὸν τελευταῖο σταθμὸ (ποῦ ἐν προκειμένῳ εἶναι θεμιτὸ νὰ ὑπερτονίζεται), ὁ μητροπολίτης πρῶην Ὑδρας ἐπωνόμασε προσφυσέστατα τὸν ὁμώνυμό του ἱερομόναχο Προφητηλιάτη (ὡς κτίτορα καὶ ἰδρυτὴ τῆς ἐν Ὑδρα ἱερᾶς μονῆς τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ²), ἀνέθεσε δὲ στὸν ὑποφαινόμενο νὰ ἀρθρώσει λόγο τόσο περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας ὅσο καὶ περὶ τῆς μοναστικῆς αὐτοῦ συνοδείας. Ἀμέσως, βεβαίως, ἠγγέρθη ὁ κίνδυνος τῆς ἀπευκαί-
 ας ἀνακολουθίας: σὲ συνέδριο πρὸς τιμὴν τῶν νεομαρτύρων ἐν γένει, καὶ εἰδικώτερα τοῦ νεομάρτυρος ἀγίου Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου, ποιά εὐλογη αἰτία θὰ δικαιολογοῦσε τὴ συγκεκριμένη ἀναφορά; Τὸ φαινομενικῶς ἀπροσδιόνυσον οἰασδῆποτε ἀπόπειρας συσχετισμοῦ ἐκατέρων τῶν θεμάτων μετριάζουσαν δύο τινά. Πρῶτον, ἢ ἐκ μέρους τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς πρόβλεψη γιὰ ἀφιέρωση τμήματος τῆς θεματολογίας τοῦ παρόντος συνεδρίου στοὺς λεγομένους κολλυβάδες, ὅποτε ὁ περὶ τοῦ γέροντος Ἱεροθέου καὶ τῆς μοναστικῆς συνοδείας

2. Γιὰ τὸ θέμα –πέρα τοῦ σχετικοῦ κεφαλαίου τῆς μνημονευθείσης ἀνωτέρω μονογραφίας μας [Ὁ γέρον Ἱερόθεος, σσ. 159-183]– βλ. καὶ Ἀχιλλέως Γ. Χαλδαϊάκη, «Ὁ γέρον Ἱερόθεος (1762-1814) καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἴδρυση τῆς ἱερᾶς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας», *Τιμητικὸν ἀφιέρωμα εἰς τὸν σεβασμιώτατον μητροπολίτην Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Ἱερόθεον, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τριακονταετοῦς ποιμαντορίας (1967-1997)*, Ὑδρα 1997, σσ. 629-648.

του λόγος, μνεία μιᾶς ομάδος στενωῶς συνδεδεμένων πρὸς τὴ νῆσο Ὑδρα ἐλασσόνων κολλυβάδων πατέρων –οἱ λεπτομέρειες τῆς βιοτῆς τῶν ὁποίων, μάλιστα, παραμένουν ἐν πολλοῖς ἄγνωστες–, ἐμπίπτει πλέον στὴ συγκεκριμένη ἐνότητα. Δεύτερον, ἡ παραπληρωματικὴ –καὶ δυστυχῶς παραγνωρισμένη– ιδιότητα τῶν μνημονευθέντων πατέρων ὡς τῶν ἀμέσως μετὰ τὸν ἅγιο νεομάρτυρα Κωνσταντῖνο «πνευματικῶν ἀλειπτῶν» τῶν Ὑδραίων. Ἀκριβῶς περὶ τὰ ἐπισημανθέντα ἀνωτέρω σημεῖα θὰ ἀποπειραθοῦμε, στὴ συνέχεια, νὰ ἀναπτύξουμε τὸ παρὸν ἀδολέσχημα³.

Α'. Ἡ περὶ τὸν γέροντα Ἱεροθέο πνευματικὴ γεωγραφία

1. Πελοπόννησος

Ὁ γέρον Ἱεροθέος γεννήθηκε κατὰ τὸ ἔτος 1762 στὸ ἐν προοιμίῳ ἐπισημανθὲν «χωρίον τοῦ Μωρέως», τὴν Συλίβενα τῆς Πελοποννήσου. Ἡ γενέτειρά του (ποὺ τὸν ἐφιλοξένησε μόνον κατὰ τὰ πρῶτα ἐννέα ἔτη τῆς βιοτῆς του) δὲν ὑφίσταται, δυστυχῶς, σήμερα κατὰ τὴν περιγραφομένη στὸν Βίο του μορφή· στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῶν Καλαβρῶτων, πάντως, διασώζεται (ὅπως καὶ ἀπὸ προσωπικὴ ἐπίσκεψή μας ἐκεῖ διαπιστώσαμε) ἡ μετοικισμένη καὶ ἀναδιαρθρωμένη «ἐκδοχή» τοῦ συγκεκριμένου χωρίου, ἡ ὁποία –ὑπὸ τὴν ὁμοειδῆ ὀνομασία «οἰκισμὸς Συλιβαινιώτικα»– ὑπάγεται στὸν Δῆμο Ἀκράτας καὶ ἐντοπίζεται πλέον μεταξὺ ἄνω καὶ κάτω Ἀκράτας. Ὁ μικρὸς Ἰωάννης –ὅπως ἦταν τὸ βαπτιστικὸ του ὄνομα– πολὺ ἐνωρὶς ἐστράφη

3. Σημειωτέον ὅτι γιὰ τὴν πρώτη κυρίως ἐνότητα τοῦ παρόντος μελετήματος, ὅπου συγκεντρώνονται τὰ περὶ τοῦ γέροντος Ἱεροθέου βασικὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα, δὲν ἐκρίθη σκόπιμο νὰ ἐπισημανθοῦν εἰδικώτερες παραπομπές στοὺς ἐκάστοτε οἰκείους τόπους τῆς μνημονευθείσης ἡμετέρας μονογραφίας, ὅπου τὰ συγκεκριμένα στοιχεῖα ἀναλύονται διεξοδικώτερα, δεδομένου ὅτι ἰσχύει ἡ ἐξ ἀρχῆς γενικὴ ἐκεῖ παραπομπή· ἐφ' ἐξῆς, παραπομπές σημειώνονται μόνον γιὰ τὰ παρατιθέμενα χωρία τοῦ Βίου τοῦ Ἱεροθέου.

πρὸς τὴ μοναχικὴ πολιτεία· πρὸς τοῦτο –καὶ πέρα τῆς θεϊκῆς κλήσεως, ποῦ διὰ θαυμαστῶν σημείων ἐδηλοποιήθη ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἀκόμη ἡλικίας του–, ὑπῆρχαν καὶ οἱ ἐκ μέρους τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντός του κατάλληλες προϋποθέσεις. Ὁ πάππος του ἦταν ἱερεὺς, δύο θεῖοί του ἱερομόναχοι, οἱ καθηγούμενοι τῆς ἱερᾶς μονῆς ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ Ἐφραϊμ⁴ καὶ Μακάριος, τρίτος δὲ θεῖός του ἐπίσκοπος, ὁ μητροπολίτης Λακεδαιμονίας Πανάρετος. Οἱ γονεῖς του, Γεώργιος καὶ Μαλάμω, ἦσαν «θεοσεβεῖς καὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι [...] εὐλαβεῖς πρὸς τὰ θεῖα» [7, 6-7/10-11], ἰδιαίτερος δὲ «ἡ φιλόθεος ἐκείνη, ἅμα δὲ καὶ φιλότεκνος» [9, 44-45] μητέρα του, οὔσα πνευματικῶς προγεγυμνασμένη καὶ ικανῶς «προδιδασχμένη ἀπὸ τοὺς ἀμφοτέρωθεν προγόνους τῆς» [16, 3-4], τὰ μάλα συνετέλεσε πρὸς τὴν πρωτογενῆ ἀρραγῆ πνευματικὴ ὀχύρωση τοῦ Ἰωάννου. Ἀπὸ τὰ λιγιστὰ περιστατικὰ τῆς παιδικῆς βιοτῆς τοῦ γέροντος Ἱεροθέου, ποῦ ἱστοροῦνται στὸν Βίο του, ἀποσποῦμε ἐδῶ τὴν ἀκόλουθη χαριτωμένη διήγηση γεγονότος ὄχι μόνον θαυμαστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἄκρως καθοριστικοῦ γιὰ τὴν περαιτέρω πνευματικὴ πορεία τοῦ μικροῦ Ἰωάννου:

4. Ἡ ἀναφορὰ τοῦ βιογράφου τοῦ Ἱεροθέου στὸν συγκεκριμένο γέροντα προκαλεῖ ἀπορία: «Εἰς καιρὸν δὲ ὅπου ἤθελεν νὰ μισεύσῃ ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ζωὴν καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα ταύτην τοῦ κλαυθμῶνος [sc. ὁ πάππος τοῦ Ἱεροθέου], κράζει τὸν πρῶτόν του υἱόν, ὅπου ἦτον ἡγούμενος εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, καὶ τὸν ἐκούρευεν μοναχόν, μετονομάζοντας αὐτὸν Ἐφραϊμ· καὶ οὗτος ἀπῆλθεν πρὸς Κύριον...» [7, 26-31]. Εἶναι προφανές ὅτι διὰ τῆς ἀνωτέρω μαρτυρίας δὲν διευκρινίζεται σαφῶς ἐὰν ὑπὸ τὴ μνημονευομένη κουρὰ ὑπονοεῖται μόνον «ἀπόκαρσις» μικροσχήμου μοναχοῦ σὲ μεγαλόσχημο [μάλιστα δὲ ἐὰν αὐτὴ ἐπετελέσθη ἀπὸ ἀπλοῦν ἱερέα, γεγονός μᾶλλον ἀσύνηθες γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰωθότα], ἢ ἐπιπροσθέτως ἐὰν ὁ ἐν λόγῳ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἁγίου Γεωργίου Φενεοῦ ἦταν καὶ ἱερομόναχος, ὅποτε ἐντοπίζεται ἐδῶ τὸ φαινόμενο τῆς «κουρᾶς μετὰ τὴ χειροτονία» [περὶ τοῦ ὁποίου βλ. τὴ σχετικὴ μελέτη τοῦ Θεοδώρακου Ξ. Γιάγκου, «Ἡ κουρὰ μετὰ τὴ χειροτονία. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Β' Κανόνα τῆς Συνόδου τῆς Ἁγίας Σοφίας 879/880», *Σύναξις εὐχαριστίας χαριστήρια εἰς τιμὴν τοῦ γέροντος Αἰμιλιανοῦ*, Ἀθήναι 2003, σσ. 365-390]. Πάντως, καίτοι πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἔχουν, δυστυχῶς, ἐντοπισθεῖ περαιτέρω σχετικὰ στοιχεῖα, ἡ ἐξιχνίαση τῆς ταυτότητος τοῦ συγκεκριμένου γέροντος παραμένει θέμα πρὸς διερεύνηση.

«*Ἀλλὰ ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας, ὁ πάντα φθονῶν τὰ καλὰ καὶ διὰ τοῦτο μισόκαλος λεγόμενος, προβλέποντας οὖν (ὡς πνεῦμα πονηρότατον ὅπου εἶναι), προβλέποντας, λέγω, καλὰς ἀπαρχὰς εἰς τὸν Ἰωάννην καὶ φοβούμενος μήπως καὶ δὲν ἠμπορέσει νὰ τὸν δελεάσῃ εἰς τὰ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ κόσμου χαριμόσυνα καὶ εἰς τὰς ἐδικὰς του ποικιλοειδεῖς παγίδας καὶ θήρατρα, ἐβουλήθη νὰ τὸν ἀποκτείνῃ, ὁ τρισκατάρατος, τοιοῦτοτρόπως· μίαν φορὰν, φυλάγοντας τὰ πρόβατα, μαζὶ καὶ μετὰ ἄλλα παιδιὰ, ἔτυχεν ἀπάνω εἰς ἕναν ἐγκρεμνὸν πολλὰ ὑψηλόν. Καὶ ὡς ἀστειζόμενά πως, ἔξαφνα τὸν ἐφόβησαν· καὶ στρέφοντας ὁ Ἰωάννης, ἐξερόιζώθη τὸ κλαδίον ὅπου εἶχε πιάσει νὰ φυλαχθῆ καὶ (ὄντως φθόνος ἦτον τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου ὄφρου καὶ περυσιστοῦ) ἔδωσεν κάτω, ὁ εὐλογημένος, εἰς τὸν φοβερὸν ἐκείνον ἐγκρεμνόν, τὸν ὅποιον καὶ βλέποντάς τινας ἀνατριχιάζεν ἀπὸ τὸν φόβον του. Κτυπῶντας δὲ εἰς ἕνα καὶ ἄλλο μέρος ἀπὸ τὰς ἐξοχὰς τῶν πετρῶν, ἕως ὅπου ἐκατήνησεν εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ ἐγκρεμνοῦ, μέσα εἰς τὰ ὕδατα τῆς πηγῆς ὅπου ὀνομάζεται Ἄββωρος, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὸ νερὸν πίνουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωρίου. Ἡ δὲ φιλόπαιδος μητέρα του, βλέπουσα ἀπὸ τὸν οἶκόν τους ὅτι ἐγκρέμισεν ὁ υἱὸς τῆς, εὐθὺς ἐβόησεν· “Παναγία μου Θεοτόκε, βοήθησον καί, ἅγιε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρόφθασον καὶ γλύτωσε τὸ παιδίον μου νὰ μὴν ἀποθάνῃ καὶ νὰ τὸ φέρω εἰς τὸ μοναστήριόν σου νὰ γένη καλόγηρος”. Καὶ εὐθὺς, ἔδραμεν μετὰ δακρύων καὶ λαμβάνει τὸ παιδίον, ὀλίγον ἐμπνέοντα, μέσα ἀπὸ τὰ νερά, ὄλον καταβρεγμένον· καὶ παίρνοντας αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, τρέχει σύντομα εἰς τὸν οἶκόν τῆς· καὶ πλύνοντας αὐτὸ ἀπὸ τὰ αἵματα, τὸ ἐτύλιξεν μέσα εἰς ἕνα στρώμα· καὶ βάνοντας αὐτὸ εἰς τὴν κλίνην, τὸ ἐσκέπασεν. Καὶ οὕτω, γυρίζοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τῆς ὄλον πρὸς τὸν Θεόν, ἐπαρακαλοῦσεν ἐκείνην ὅπου ἐδύνητο νὰ τῆς βοηθήσῃ, ἤγουν τὴν Δέσποιναν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὴν κοινὴν καταφυγὴν καὶ ἐλπίδα τῶν χριστιανῶν, τὴν παραμυθίαν τῶν θλιβομένων, λέγοντας συχνῶς τὸ “Παναγία μου, βοήθησον· Παναγία μου, βοήθησον” (διότι τοιαύτην συνήθειαν εἶχεν, ἡ εὐλαβὴς ἐκείνη μητέρα, ὅτι εἰς κάθε πειρασμὸν καὶ εἰς κάθε τῆς θλίψιν νὰ ἐπικαλῆται αὐτὸ τὸ πανάγιον ὄνομα τῆς Θεοτόκου)· καὶ “ἅγιέ μου Γεώργιε, βοήθησον καὶ ἰάτρευσον τὸ παιδίον μου καὶ νὰ τελειώσω ἐκεῖνο ὅπου σοῦ ἔταξα”. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐπαρακαλοῦσεν τὴν νύκτα ἐκείνην, ἰκετεύουσα διὰ τὴν υἱείαν τοῦ υἱοῦ τῆς μετὰ πίστιν θερμὴν καὶ ἀδίστακτον. Ὅθεν καὶ δὲν ἀπέσχε τοῦ σκοποῦ τῆς, ἡ φιλόθεος ἐκείνη, ἅμα δὲ καὶ φιλότεκος, ἀλλὰ ἐφάνη ἄλλη “μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραينوμένη”. Διότι, ἐρχομένης τῆς ἡμέρας, ἀσηκώθη ὁ Ἰωάννης, παρ’ ἐλπίδα ὄλως υἱότης, καὶ ἐζήτησε νὰ φάγῃ. Βλέπουσα, λοιπόν, αὐτὸν ἢ μητέρα του πῶς ἀσηκώθη οὕτω, ὡσάν ἀπὸ τοὺς νεκρούς, ἐθαύμαζεν εἰς τὴν υἱείαν τοῦ παιδός. Καὶ ἐρωτώμενον ἀπὸ αὐτὴν ἀν τοῦ πονῆ κανένα μέλος τοῦ σώματός του, “ὄχι, τῆς λέγει, δὲν με πονεῖ τίποτε, μητέρα μου”. Θέλοντας δὲ νὰ πληροφορηθῆ καλύτερα, πιάει τὴν κεφαλὴν του, ὡσάν ὅπου τὴν ἤξευρεν ἀπὸ τὴν ἀπερασμένην ἡμέραν πῶς ἦτον ὄλη μία πληγῆ, τὴν*

βλέπει καὶ ἦτον ὅλη κατατροπημένη· καὶ διὰ περιέργειαν, μετρεῖ καὶ ἦσαν περισσότεραις ἀπὸ τὰς τριάκοντα τρύπας εἰς αὐτήν. Παίρνει, λοιπόν, τζιμπιδιον καὶ ἐβγάζει ἀπὸ αὐτὰς τὰ μικρὰ τρίμματα τῶν πετρῶν καὶ πασσιζοντάς την μετὰ τὰς ἀρμοδίους ἀλοικῶς εἰς ὀλίγας ἡμέρας τελείως ὑγίαιεν. Ἐτοῦτο δὲ κάθε φρόνιμος ὁποῦ νὰ τὸ στοχασθῆ, θέλει τὸ βεβαιώσῃ πὼς ἦτον ἓνα θαῦμα μυσθικὸν τῆς πανυμνήτου Θεομήτορος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμελλεν μετὰ ταῦτα νὰ ἀφιερωθῆ καὶ νὰ τὴν κάμῃ πνευματικὴν του Μητέρα· προσέτι δέ, νὰ τὴν βάλῃ καὶ ἐγγυήτριαν καὶ μεσίτριάν του πρὸς τὸν Μονογενῆ τῆς Υἱὸν καὶ Θεόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ οὕτω, ἔμεινεν πάλιν ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν ὑπακοὴν τῶν γονέων του ἕως καιρόν» [9, 1-46/ 10, 1-22].

Συντόμως ἡ μητέρα του, Μαλάμω, ὑπέικουσα στὴν ἄνωθεν κλήση τοῦ υἱοῦ της, ἀλλὰ καὶ ἐκπληρώνουσα τὸ προσωπικὸ της τάμα, τὸν προσήγαγε –κατὰ τὴν τρυφερὴ ἡλικία τῶν ἑννέα ἐτῶν– στὴ μονὴ τῆς μετανοίας του, στὸν ἅγιο Γεώργιο Φενεοῦ, ὅπου τὴν περαιτέρω ἐκκλησιαστικὴ ἀγωγή του ἀνέλαβε ὁ ἡγούμενος θεῖός του Μακάριος. Στὴ συγκεκριμένη πελοποννησιακὴ μονὴ ἠσχίθη ἐπὶ δεκαεξί ἔτη· ἐκεῖ ἐδιδάχθη ὄχι μόνον «τὰ γραμματικά» [17, 20], ἀλλὰ καὶ «ὅλην τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ἀκολουθίαν [...] τὰ ἱερὰ γράμματα [...] καὶ τὴν εὐταξίαν τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος» [17, 18/29-30]. Ἐχειροθετήθη ἀναγνώστης, ἐκάρη δόκιμος μοναχός, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ, καὶ διακονοῦσε ἀρχικῶς μὲν στὸν ἱερὸ ναό, ὡς ἐκκλησιάρχης καὶ διαβαστής, ἀργότερα δέ, μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ ἡγουμένου θεοῦ του, «εἰς τὰ ζευγάρια τοῦ μοναστηρίου» [22, 3-4]. Στὴν ἀκόλουθη περικοπὴ τοῦ κειμένου τοῦ Βίου τοῦ γέροντος Ἱεροθεοῦ ἀποτυπώνονται ἐναργέστατα ἡ ἐκεῖ μοναχικὴ διαγωγή, τὸ εἶδος τῶν ἀσκητικῶν καμάτων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ μέρους τῆς θείας Χάριτος ἐπιβραβεύσεις τῶν πνευματικῶν παλαισμάτων τοῦ τότε δοκίμου Ἰωσήφ:

«... Ἀπὸ τότε πλέον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐβοηθοῦσε καὶ τοὺς διακονητάς εἰς ὅλας τὰς βαρέας ὑπηρεσίας τοῦ μοναστηρίου· ἤγουν, εἰς τὸ μαγχιπεῖον, εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς τὸ μαγειρεῖον. Ἄλλοτε, πάλιν, ἐφόρτωνε τὰ ζῶα καὶ ἐπήγαιεν εἰς τὸν μύλον καὶ μετὰ τὸ ἀλέσιμον τὰ ἔφερνεν πάλιν· καὶ ἄλλοτε μὲν παίρνοντας μόνος του τὰ ζῶα ἐπήγαιεν εἰς τὸ βωμάνι καὶ ἔκοπτε μοναχός του τὰ ξύλα, μετὰ τὸ νὰ ἦτον καὶ πολλὰ δυνατός, καὶ φορτώνοντας τὰ ζῶα τὰ ἔφερνεν εἰς τὸ μοναστήριον. Καὶ μετὰ ὅλον ὁποῦ τοσοῦτον ἐκοπίαζεν, ἀπὸ τὰς Ἀκολουθίας, ὁμως, δὲν

ἔλειπεν πρόποτε, ἔχοντας ἀκόμη καὶ τὴν διακονίαν τῆς ἐκκλησίας [...]. Ἄλλην φοράν τὸν ἔπαιρναν μαζί με τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐκλάδευον τὰς ἀμπέλους. Ὅμως, με ὄλα αὐτὰ δὲν ἄφηναν καὶ τὴν νυχθήμερον Ἀκολουθίαν τους· καὶ πολλές φορές, ἐκεῖ ὅπου ἐκλάδευον, ἐπροστάζετον ὁ Ἰωσήφ νὰ διαβάξῃ ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς τὰς Ὁρας, με τὸ νὰ ἐδιάβαζεν ὀγλήγορα καὶ καθαρὰ καὶ με τὸ νὰ ἦτον εὐπειθῆς καὶ ὑπήκοος εἰς ὄλα τὰ κατὰ Θεὸν προσταζόμενα. Ἀλλὰ καὶ καμμίαν φοράν ὅπου ἐτύχαιναν τινες νὰ φλυαρίζουν ἢ νὰ ματαιολογοῦν, τοὺς ἀπεστρέφετον καὶ δὲν ἤθελεν νὰ τοὺς ἀκούσῃ παντελῶς· μάλιστα δὲ καὶ τοὺς ἤλεγχε, λέγοντάς τους τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο· “πᾶς λόγος σαπρὸς μὴ ἐκπορευέστω ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, ἀλλ’ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τοῖς ἀκούουσιν”· καὶ· “μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον”. Καὶ εἰς τὸ φαγί του ἐφύλαττε πάντοτε τὸν ὄρον τῆς ἐγκρατείας· καὶ πολλές φορές δὲν ἐζητοῦσεν οὐδὲ μαγεῖρευμα, ἀλλὰ παίρνοντας ἓνα ψωμίον καὶ σκάπτοντας αὐτὸ τὸ ἐγέμοζεν νερόν, ἂν ἦτον πολλὰ ξηρόν, καὶ βάνοντάς το εἰς τὸν ἥλιον τὸ ἄφηνεν ἕως ὅπου ἀπαλύνετον καὶ ἔττι τὸ ἔτρωγεν, πίνοντας καὶ νερόν εἰς τὴν δίψαν του· καὶ τοῦτο τὸ ἐμεταχειρίζετον, μάλιστα, τὸν καιρὸν τῆς ἀνοιξέως, ὅπου ἔργωναν τὰ χωράφια, με τὸ νὰ μὴν ἤθελεν νὰ φροντίζῃ διὰ μαγερεύματα. Ὅθεν, καὶ με ὄλα αὐτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν εὐχαριστεῖτο, ἢ μακαρία ἐκεῖνη ψυχῇ, ἀλλὰ πάντοτε ἐπαρτηροῦσε καιρὸν διὰ νὰ δράμῃ εἰς τόπον ψυχοσωτήριον. Καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις, στεκόμενος ἐμπροσθεν τῆς ἀγίας εἰκόνας τοῦ Δεσπότη καὶ Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ, τὸν ἐπαρακαλοῦσε ταπεινῶ τῶ φρονήματι λέγοντας· “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς μου, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὅπου φωτίζεις πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν νοητὸν κόσμον· τῶν ἀρετῶν διὰ μέσου τῶν ἁγίων σου ἐντολῶν καὶ ὅπου θέλεις πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, παρακαλῶ καὶ ἐγὼ ὁ ταπεινὸς τὴν Βασιλείαν σου, δεῖξόν μοι ὁδὸν σωτηρίας ἐν ἣ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σὲ ἦρα τὴν ψυχὴν μου· δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου τὸ ἅγιον, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς μου· τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῆ εὐθείᾳ”· καὶ κατεύθυνον τὰ διαβήματά μου εἰς τὸ θέλημά σου τὸ ἅγιον, πρεσβεῖαις τῆς παναχράντου σου Μητρὸς καὶ τῶν ἐν ἀσκήσει θεραπευσάντων σὲ ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Ἀμήν”. Ὅθεν, ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας βλέπει τὴν νύκτα εἰς τὸ ὄραμά του μίαν νεφέλην φωτεινὴν καὶ ἀπάνω εἰς τὴν νεφέλην, ἔβλεπεν, καὶ ὡσὰν νὰ ἐκάθετον ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ἔχοντας ἀπλωμένας καὶ τὰς θείας του χεῖρας ὡσὰν Ἀρχιερεὺς καὶ εὐλογοῦσεν, θεωρῶντας καὶ τὸν Ἰωσήφ με ἰλαρότητα καὶ δείχνοντάς του τὴν οὐράνιον ἀνοδὸν· καὶ οὕτω, ἀνέβαινεν ὀλίγον κατ’ ὀλίγον εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, μαζί με τὴν νεφέλην. Ἐξυπνος δὲ γενόμενος ὁ Ἰωσήφ, εὐρέθη ἄλλος ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὴν χαρὰν του καὶ ἐπέρασεν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην δοξάζοντας καὶ εὐχαριστῶντας τὸν Κύριον. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, καὶ ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκεῖνην ἀναψεν ἐκεῖνο τὸ θεῖον πῦρ, ὅπου λέγει ὁ Χριστὸς ὅτι “ἦλθεν νὰ βάλῃ εἰς τὴν γῆν τῆς καρδίας ἡμῶν”, καὶ δὲν εἶχεν εἰρήνην τοῦ λοιποῦ, ὁ ἀοιδίμιος, ἀλλὰ ἔξυπνος καὶ κοι-

μώμενος εἰς αὐτὰ ἀδολεσχοῦσεν ὁ νοῦς του καὶ ὁ λογισμὸς του· καὶ διὰ τοῦτο, ἀγαποῦσε νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐκείνας τὰς ἐρήμους ὅπου ἐσώθησαν οἱ ἄγιοι πατέρες καὶ νὰ μεταχειρισθῇ κάθε τρόπον διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του καὶ οὕτω νὰ εὐαρεσθήσῃ τὸν Θεόν» [21, 58-69/ 22, 4-26/ 23, 1-37].

Ὅντως, κατὰ τὸ ἔτος 1787, σὲ ἡλικία 25 ἐτῶν, μισεῦει ἀπὸ τὸν Μωριᾶ μὲ «τὸν κατὰ Θεὸν σκοπὸν καὶ τὴν προθυμίαν [...] νὰ δράμῃ εἰς τόπον ψυχοσωτήριον» [25, 16-17/ 23, 3]. «Καὶ τρέχοντας, ὡσπερ διψῶσα ἔλαφος πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος – παρατηρεῖ χαρακτηριστικῶς ὁ βιογράφος του–, κατεβαίνει, λοιπόν, εἰς τὴν Ὑδραν καὶ εὐρίσκοντας πλοῖον, ἔπλευσεν πρὸς τὸ Ἅγιον Ὅρος» [26, 1-3].

2. Ἅγιον Ὅρος

Αὐτῆς τῆς πρώτης μεταβάσεως τοῦ γέροντος Ἱεροθέου στὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπου «ἐβγαίνοντας ἀπὸ τὸ πλοῖον, ὑπῆγεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἐηροποτάμου [...] προσκυνῶντας δὲ καὶ ἀσπαζόμενος τὸ Τίμιον καὶ Ζωοποιὸν Ξύλον τοῦ Ζωηφόρου Σταυροῦ καὶ τὰ ἅγια λείψανα ὅπου ἐκεῖ εὐρίσκονται [...] εὐφράνθη τὸ πνεῦμά του λαμβάνοντας ὀλίγην ἀναψυχὴν» [26, 4-5/8-10/11-12], ἔπεται μιὰ μακρὰ περίοδος εἰκοσιπενταετοῦς παραμονῆς του στὸν ἀγιώνυμο τόπο. Οἱ πνευματικοὶ σταθμοὶ ποὺ σηματοδοτοῦν εἰδικώτερα τὴν ἀσκητικὴ πορεία τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ εἶναι ἀπολύτως ἐνδεικτικοί: τὴν πρώτη βραχυχρόνια παραμονή του στὸ κελλὶ τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος τῶν Καρυῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους (ὅπου καὶ ἐκάρη, ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ διαμένοντες αὐταδέλφους μοναχοὺς Ἀγάθωνα καὶ Γαβριήλ, σταυροφόρος μοναχὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰλαρίων) καὶ τὴν πολύτιμη μαθητεία του στὸν «πρακτικὸν πνευματικὸν καὶ τῷ ὄντι ἅγιον ἄνθρωπον» [27, 13-14] Παρθένιον Σκουῶρτον, διαδέχεται, μετὰ διετία περίπου, ἡ ὑποταγή του στὸν –ἐν τῇ βατοπεδινῇ σκῆτι τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀσκούμενο– περιώνυμο γέροντα Διονύσιο τὸν ἐκ Σιατίστης. Πρόκειται περὶ τοῦ κατ' ἔξοχην πνευματικοῦ πατρὸς καὶ νηπτικοῦ ποδηγέτου τοῦ Ἱεροθέου, παρὰ τοὺς πόδες τοῦ ὁποίου ὄχι μόνον ἐνηλικιώθη καὶ ὠρίμασε κατὰ Θεόν, ἀλλὰ αἰσίως ἔφθασε, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας

τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»⁵ καὶ ἀκριβέστατα ἐμυήθη, κατὰ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, «εἰς τὴν τέχνην τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστήμην τῶν ἐπιστημῶν»⁶. Ὁ ἐν λόγῳ γέρων τὸν ἔκειρε μεγαλόσχημο μοναχό, μετονομάζοντας αὐτὸν Ἱεροθέον, ἐνῶ ἀργότερα τὸν προσέφερε στὸν «περιερχόμενον τὸ Ἅγιον Ὄρος Ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης Γεράσιμον» [45, 1-3], ὁ ὁποῖος τὸν ἐχειροτόνησε ἱεροδιάκονο καὶ πρεσβύτερο. Ἡ παρούσα σύντομη ἀναφορά δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀποτυπώσει ἐπαρκῶς τὸν μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν ἀναπτυχθέντα ἱερὸ σύνδεσμο· ἀπὸ τὸν συγκινητικὸ διάλογό τους, διαμειφθέντα κατὰ τὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ἐπιγείου βιοτῆς τοῦ γέροντος Διονυσίου, μεταφέρουμε ἐδῶ τὴν ἀκόλουθη στιχομυθία μεταξὺ τοῦ προειρημένου πνευματικοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ τοῦ Ἱεροθέου:

- «... ἐγώ, τέκνον μου, ἴσως μετὰ ὀλίγας ἡμέρας, τοῦ Θεοῦ θέλοντος, ἔχω νὰ μισεύσω ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ζωὴν ταύτην τὴν πολυῶδονον. Σὺ, λοιπόν, μὴν λυπῆσαι οὔτε νὰ θλίβεσαι ἀγενῶς εἰς τὴν ἀποβίωσίν μου, ἀλλά, ἂν μὲ ἀγαπᾷς ὡς πατέρα σου μετὰ Χριστόν, φύλαττε τὰς παραγγελίας μου καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀσκήσεως, καθὼς ἔβλεπες ἐμένα, καὶ φεῦγε ἀπ' ἐκείνους ὅπου φοροῦν τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα μόνον διὰ ἀγνωσύνην καὶ τέλειον ἔργον τοῦ μοναχοῦ καὶ ἐκείνους ὅπου θηρεύουν τὴν πρόσκαιρον δόξαν καὶ τὰς ἀναπαύσεις καὶ τὸ ἀπρόσεκτον τοῦ νοός τους· φυλάγου ἀπὸ τὰς κολακίας καὶ τοὺς κόλακας καὶ ματαιολόγους καὶ ἀπὸ ὅλων ἐκείνους ὅπου ἔχουν τὸν νοῦν τους προσηλωμένον εἰς τὰ ὑλικά καὶ πρόσκαιρα. Καὶ κάθισε, τέκνον μου, εἰς τὴν καλύβαν σου, καθὼς οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ ἀνώγειον τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ, ἕως ὅπου νὰ ἐνδυσθῆς δύναμιν ἐξ ὕψους· καὶ φύλαττε τὸν νοῦν σου, ὥσπερ εἰς ἀνώγειον ὑψηλόν, εἰς τὸ νὰ προσέχη νὰ μὴν κλέπτεται ἀπὸ τοὺς κακοὺς δημιουργοὺς τῶν παθῶν καὶ πονηρῶν λογισμῶν καὶ νὰ κουρσεύουν τὴν νοητὴν πόλιν, τὴν ψυχὴν σου» [73, 5-24].
- «...καλὰ, πάτερ μου, ὀρίζεις καὶ ἄμποτε ἡ ἀγία σου εὐχὴ νὰ μὲ σκεπάξῃ τὸν ταπεινὸν ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου μοῦ εἶπες, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἐναντία εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν καὶ ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' εὐχῶν σου

5. Βλ. Ἐφес. δ', 13.

6. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, «Λόγος Β' ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς ἔνεκεν, καὶ αὐθις ἐπανόδοῦ ἐκεῖθεν, μετὰ τὴν τοῦ πρεσβυτέρου χειροτονίαν, ἐν ᾧ τί τὸ τῆς ἱερωσύνης ἐπάγγελμα», PG 35, 425A. Πρβλ. καί· Β. 50, 5-6.

ἀγίων, νὰ μὲ φωτίζῃ, πάτερ μου, καὶ νὰ μὲ δυναμώῃ εἰς ὅλα τὰ θεάρεστα καὶ αὐτῷ εὐάρεσθα. Πλὴν ἐγώ, καθὼς τὸ ἤξεύρεις, δὲν ἤμουν εὐχαριστημένος οὔτε καὶ μίαν ὥραν νὰ λείψῃς ἀπὸ λόγου μου· καὶ πῶς, λοιπόν, τώρα θέλω ἠμπορέσῃ νὰ ὑποφέρω τὸν χωρισμὸν σου; Πῶς νὰ ὑπομείνω ἐγώ, πάτερ μου, τὴν στέρησίν σου; Καλύτερα τὸ ἔχω νὰ ἀποθάνω ἐγὼ πρῶτα καὶ νὰ μὴν ἰδῶ τὸν θάνατόν σου, ἢ καὶ νὰ παρακαλέσῃς τὸν φιλόθρωπον Κύριον νὰ παραλάβῃ καὶ ἐμένα τὸν ταπεινὸν μαζί σου, παρὰ νὰ μείνω μόνος μου εἰς τὴν πολυκίνδυνον καὶ πολυτάραχον θάλασσαν τῆς προσκαίρου ζωῆς ταύτης. Ποῖον, λοιπόν, νὰ ἔχω ἐγὼ ὁ ταπεινὸς εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ὑποτάσσωμαι καὶ νὰ διδάσκωμαι τὰ πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου, καθὼς, πάτερ μου, εἶχα συνήθειαν εἰς τὴν ἀγιωσύνην σου; Εἰς ποῖον μὲ συμβουλεύεις νὰ ἐξομολογοῦμαι τὰ διανοήματα τῆς καρδίας μου; Καὶ ποῖον νὰ ἔχω βοηθὸν εἰς τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς περιστάσεις ὅπου ἔχω νὰ ἀπαντήσω, ὁ ταπεινός;» [74, 1-22].

— «...ἐγώ, τέκνον μου, δὲν σὲ ἀρῆνω εἰς ἄλλον τινά, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν τὸν κοινὸν Πατέρα πάντων καὶ κηδεμόνα, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπου μᾶς ἐπλασεν καὶ ἐξανάπλασεν ἔπειτα μὲ τὴν φρικτὴν οἰκονομίαν τῆς ἐνανθρωπήσεώς του. Αὐτὸς θέλει ἔχῃ τὴν φροντίδα σου, νὰ σὲ περισκέπῃ, νὰ σὲ φωτίζῃ καὶ νὰ σὲ ὀδηγῇ πάντοτε εἰς τὸ θέλημά του τὸ ἅγιον καὶ τέλειον. Εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐμβαίνει καὶ ὁ ἀδελφός σου εἰς τὴν σκῆτην, τὸν ὁποῖον θέλεις τὸν ἔχει βοηθὸν εἰς ὅλα τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα» [75, 1-10].

— «...καὶ τί θέλει ὠφελῆθῃ, πάτερ μου, ἀπὸ ἐμένα τὸν ταπεινὸν καὶ τί ἤξεύρω ἐγὼ ὅπου νὰ διδάξω καὶ αὐτὸν νὰ ἀποβάλῃ τὰ κοσμικὰ του φρονήματα; Διότι ἐγώ, ἀγκαλὰ νὰ ἀγαπῶ τὴν σωτηρίαν του, ὅμως ἐθαβροῦσα ὅτι νὰ ζῆς καὶ ἡ ἀγιωσύνη σου νὰ μᾶς παιδαγωγῆς καὶ τοὺς δύο εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον τῶν ψυχῶν μας» [75, 11-16].

— «...τέκνον μου, ἤξευρε ὅτι καθὼς εἰς τὴν σωματικὴν ἡλικίαν εὐρίσκονται τάξεις καὶ βαθμοί, ὅπου ὄντας τινὰς ἀκόμη βρέφος μικρὸν πρέπει νὰ βυζάνῃ γάλα ἀπὸ τὸν μητρικὸν μαστόν, ἔπειτα δὲ αὐξανόμενος εἰς τὴν ἡλικίαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρέπει νὰ ἀλλάσῃ καὶ ἡ τροφή του ἀπὸ στερεὰν εἰς στερεωτέραν, διότι ἀπρεπον πρᾶγμα εἶναι ὁ ἄνδρας νὰ γυρεύῃ γάλα νὰ ποτίζεται καὶ τὸ βρέφος νὰ γυρεύῃ ψωμί ἢ κρέας νὰ τρώγῃ, οὕτω μοι νόησον καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν. Ἐγὼ γὰρ ἤξεύρω τὸν μαθητὴν μου ὅτι, Χάριτι θεῖα, ὑπερέβη τὴν τάξιν τῶν γαλακτοτροφουμένων καὶ τὸ νὰ ἐστίῃ ἔτι τὴν ἀπαλὴν τροφήν καὶ θαρῶν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔχει νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους ὄχι μόνον τὴν γαλακτικὴν τροφήν ἀλλὰ καὶ τὴν στερεὰν διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο, μὴ ζητῆς, τέκνον μου, ἔτι νὰ παιδαγωγῆσαι, ὅτι ἴσως καὶ δὲν σὲ συμφέρει πλέον αὐτό· κάμνει χρεῖα, λοιπόν, νὰ κοπιᾷς καὶ μόνος σου εἰς τὴν ἀσκησιν καὶ εἰς τὴν λοιπὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ» [75, 16-34].

Διακριτικῶς καὶ οἰονεὶ προορατικῶς ὁ γέρον Διονύσιος, διὰ τῶν ἀνωτέρω νουθετηρίων λόγων του, διανοίγει ἡρέμα τὸ νέο –μετὰ τὴν κοίμησίν του– κεφάλαιο τῆς βιοτῆς τοῦ προσφιλοῦς μαθητοῦ του, ὅπου ὁ Ἱερόθεος τρέπεται σταδιακῶς ἀπὸ ἀπλοῦ ὑποτακτικοῦ σὲ περιώνυμο πνευματικὸ πατέρα· μετὰ μίαν μεταβατικὴν περίοδο, κατὰ τὴν ὁποία «ἐνθυμούμενος τὴν ἀμεριμνίαν ὅπου εἶχεν ὄντας εἰς τὴν ὑποταγὴν [...] ἤθελεν νὰ εὔρη τινὰ ἐνάρετον πατέρα διὰ νὰ πιάσῃ πάλιν τὴν φίλην του ὑπακοήν» [81, 2-5], ὁ Ἱερόθεος μονάζει κατὰ σειρὰν στὸ κελλί τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου τῆς μικρᾶς ἀγίας Ἄννης, στὰ ἔναντι τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐρημονήσια, στὴ βατοπεδινὴ σκῆτη τοῦ ἁγίου Δημητρίου καί, τέλος, στὸ σταυρονικητιανὸ κελλί τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, ἐπὶ κεφαλῆς πολυμελοῦς μοναστικῆς συνοδείας, πρῶτο μέλος τῆς ὁποίας ἀνεδείχθη –κατὰ τὴν πρόρρηση τοῦ Διονυσίου– ὁ ἀδελφός του Φιλόθεος. «Διαβόητος ἐπ' ἀρετῇ καὶ ἀγιότητι» –ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ μητροπολίτης πρῶν Ὑδρας⁷–, ὁ Ἱερόθεος «δὲν ἐδυνήθη, ὡς λόγον ζωῆς ἐπέχων, νὰ λάθῃ τοὺς Ἀγιορείτας» [97, 18-19], οἱ ὁποῖοι «δι' ἐνσφραγίστου γράμματος τῆς κοινότητος» [97, 35] τὸν ἀνήγαγαν στὴ θέση τοῦ κοινοῦ πνευματικοῦ ὀλοκλήρου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, διακονία ποῦ εὐδοκίμως ὑπηρετήσε ἐπὶ τρία ἔτη, διορισθεὶς μὲ «ἐνταλτήριον καὶ ἐπιστολήν» [97, 49-50] Γρηγορίου Πατριάρχου τοῦ Ε', κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1805, καὶ παυθεὶς, κατὰ Σεπτέμβριο τοῦ ἔτους 1808, δι' ἐπιστολῆς Καλλινίκου Πατριάρχου τοῦ Ε'. Ἡ εὐσυνείδητη ἐπιτέλεση τῆς συγκεκριμένης διακονίας θὰ τὸν ἐμπλέξει –μὲ ἀφορμὴ τὸ περὶ συχνῆς μεταλήψεως ζήτημα– στὴν κατ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐπικρατοῦσα ἐκκλησιαστικὴ ἔριδα, τὴ γνωστὴ ὡς κολλυβαδική. Κατηγορεῖται ἀπὸ τὸν «φιλολοῖδορο»⁸ Ἐσφιγμένιτη ἱεροδιάκονο Ἀμβρόσιο, καλεῖται,

7. Πρβλ. τὸν πρόλογο τοῦ μητροπολίτου πρῶν Ὑδρας κ. Ἱεροθέου, εἰς Σώτου Χονδροπούλου, Ἀστέρια τοῦ Σαρωνικοῦ. Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος. Ἀφηγηματικὴ βιογραφία, [Ἀθῆναι 1970], σ. [8] (στὸ ἐξῆς ἢ ἐν λόγῳ ἔκδοσι συντομογραφεῖται ὡς Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος).

8. Ὁ χαρακτηρισμὸς εἶναι τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, Ὁμολογία πίστεως [...], ἐν Βενετία [...] 1819, σ. 46.

κατὰ τὴν 19ῃ Μαΐου τοῦ ἔτους 1807, σὲ ἀπολογία ἐνώπιον τῆς κοινῆς Συνάξεως τῶν προϊσταμένων τῶν εἴκοσι μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπου καὶ πανηγυρικῶς ἀθιώνεται. «Τὸ ἄνωθεν, ὅμως, σκάνδαλον» [116, 3-4] τὸν ἀναγκάζει νὰ ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἐπὶ ἐνάμισυ περίπου ἔτος νὰ περιπλανηθεῖ μὲ τὴ συνοδεία του, εὐρίσκοντας ἀρχικῶς καταφύγιο στὸ νησάκι Ἀλαττᾶς τῶν Τρικκέρων, συγκεκριμένως δὲ στὴν ἐκεῖ μονὴ «τῆς θείας Μεταμορφώσεως καὶ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων» [117, 6-7]⁹. Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερος χαρακτηριστικὴ ἡ διήγηση τοῦ βιογράφου τοῦ γέροντος Γεροθέου, καθὼς διεκτραγωδεῖ τὶς νέες περιπέτειες ποὺ «κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος» ἔμελλε νὰ ταλανίσουν περαιτέρω τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ μακαρίου γέροντος· ἀντιγράφουμε ἀπὸ τὸν Βίο του:

«Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ποῖος ἤμπορεῖ νὰ διηγηθῆ, δηλαδὴ ἐντελῶς, τὴν φροντίδα καὶ τοὺς κόπους ὅπου ἐδοκίμαζεν, ὁ αἰοιδίμος Γερόθεος, εἰς τὴν κατ' ἄμφω οἰκονομίαν καὶ διούσησιν τῶν πνευματικῶν του τέκνων; Καὶ τώρα μὲν τὸν ἔβλεπες νὰ πηγαίνῃ θαλασσοπορῶν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, τώρα δὲ κοπιᾶζων καὶ κακουχούμενος νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Λάρισσαν, διὰ νὰ πωλῆ τὸ ἐργόχειρον καὶ νὰ ἀγοράξῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖά τους καὶ ἐκ τούτου νὰ κατηγορηθῆται, ἀπὸ τοὺς κοσμοφρονας, δηλαδὴ, καὶ κακεντρεχεῖς, καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον. Εὐρισκόμενος γὰρ μὲ τὸν ἀδελφὸν Ἀρσένιον, ἕναν ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, εἰς τὸ τζαρσί τῆς Λάρισσας μὲ τὸ ἐργόχειρόν τους, ἤκουσεν ἕναν ἀργαστηράρη ὅπου τοὺς ἐδιάσυρε, λέγοντας "ὦ καὶ αὐτοὶ οἱ καλόγεροι, νὰ μὴν κάθονται εἰς τὰ μοναστήριά τους, ἀλλ' ἔρχονται καὶ πειράζουσι τὸν κόσμον!". Πρὸς τὸν ὅποιον ἀπεκρίθη ὁ θεῖος Γερόθεος καί, διὰ νὰ τὸν κόψῃ ἀπὸ τὴν ἄγνωστον καὶ βλαβεράν καταλαλίαν, τοῦ

9. Γιὰ τὴν ἐν λόγῳ μονὴ βλ. Βασίλη Κ. Σπανοῦ, «Ἐνα ἀνέκδοτο σιγίλιο γιὰ τὴν μονὴ τῆς Μεταμόρφωσης τοῦ Σωτήρα στὴ νησίδα Ἀλατᾶς τοῦ Παγασητικοῦ (1786)», *Θεσσαλικὸ Ἡμερολόγιο* 46 (2004), σσ. 65-80 (ὅπου ἐπισημαίνεται καὶ λοιπὴ σχετικὴ βιβλιογραφία). Γενικῶς γιὰ τὴν ἱστορίαν καὶ γιὰ τὴ σημερινὴ κατάστασιν τόσο τοῦ νησιδίου Ἀλατᾶς ὅσο καὶ τῶν Τρικκέρων ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀναγνώστης παραπέμπεται, ἐπιπροσθέτως, στὰ ἀκόλουθα δυὸ γλαφυρὰ ἄρθρα τοῦ Θεοφίλου Δ. Μπασγιουράκη, «Ναυτοχώρι Τρίκερι· τὸ ἀκρόπρωρο τοῦ Πηλίου» καὶ «Νησάκι Ἀλατᾶς· ἕνας μικρὸς Παράδεισος», *Ἑλληνικὸ Πανόραμα. Διμηνιαία ἔκδοσις*, τεῦχος 34ο, Ἰούλιος-Αὐγουστος 2003, σσ. 28-73 καὶ 74-83, ἀντιστοιχῶς (ὅπου, ἐπίσης, καταγράφεται περαιτέρω σχετικὴ βιβλιογραφία).

λέγει: “τί βλάβην σᾶς προξενουῦμεν, τιμιώτατε, ἂν ἐξ ἀνάγκης ἐβγαίνωμεν καμμίαν φορᾶν διὰ τὰ ἀναγκαῖά μας; Ὃποῦ και μάλιστα πολλές φορές τυχαίνει και ὠφελοῦν και τὰ δύο μέρη, ἐξαιρέτως δὲ και περισσότερον ἐσεῖς οἱ κοσμικοί, ὡσὼν ὅπου εὐρίσκεσθε μέσα εἰς τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου και ἀκολούθως ὑποκείμενοι εἰς πολλά κακὰ και ἁμαρτήματα, καθὼς και οἱ ἀσθενεῖς και ἄρρώστοι ἔχουσι περισσότεραν ἀνάγκην ἀπὸ τὸν ἰατρὸν, παρὰ οἱ ὑγιεῖς και δυνατοί”. Ταῦτα ἀκούσας, ἐκεῖνος ὁ ἀδιάκριτος, ἤλθεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του και ἐζήτησε συμπάθειαν και ἔπειτα ἐρωτοῦσε μαζί και με ἄλλους διὰ ψυχικὴν τους ὠφέλειαν. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Ἰερόθεος, ἀπὸ τότε και εἰς τὸ ἔξῃς, ἀποφάσισε νὰ μὴ ἐβγῆ πλέον εἰς τὸν κόσμον διὰ καμμίαν πρόφασιν, οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ καλόγηροί του. Καὶ ἐρχόμενος εἰς τὸν Ἀλαττᾶν, ἐδιηγήθη εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τὰ συμβησόμενα, λέγοντας ἀκόμη εἰς αὐτοὺς και τοῦτο: “ἂν θέλωμεν, ἀδελφοὶ και τέκνα μου ἡγαπημένα, νὰ μὴ γινώμεθα πρόσκομμα και σκάνδαλον εἰς τοὺς κοσμικοὺς, κάμνει χρεία νὰ ἐργαζώμεθα τὴν γῆν διὰ νὰ ἐβγάζωμεν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖά μας”. Ἐκτοτε, λοιπὸν, κοντὰ εἰς τοὺς πνευματικοὺς κόπους αὖξῃσαν και τοὺς σωματικοὺς, οἱ μακάριοι ἤγουν, ἄρχισαν, λέγω, νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἢ χωράφια, νὰ φυτεύουν ἀμπελῶνας και δένδρα διάφορα, ἔτι δὲ νὰ καθαρίζουν και τὰ δένδρα τῶν ἐλαιῶν πρὸς καρποφορίαν εὐτυχεστέραν, διὰ νὰ πορεύονται πρὸς αὐτάρκειαν και διὰ <νὰ> μὴ ζητήσουν πώποτε νὰ ἐβγουν εἰς τὰ λεγόμενα ταξίδια, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀταξίας και σκοντάματα, ἀλλὰ αὐτοὶ νὰ διδουν και ἐλεημοσύνην, μάλιστα, ἀπὸ τοὺς κόπους τους [...]. Ἀλλὰ καθὼς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φύγῃ τινὰς τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, τοιουτοτρόπως δὲν δύναται και νὰ φύγῃ τινὰς, ἐν ὅσῳ ζῆ, τοὺς διαφόρους πειρασμοὺς, εἴτε ἀνθρωπίνους εἴτε ἐκ δαιμόνων, ὅπου κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ἀκολουθοῦν εἰς ἐκεῖνους ὅπου ἀγωνίζονται νὰ πολιτεύονται κατὰ Θεόν. Διὰ τοῦτο, λοιπὸν, και ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰερόθεος, προβλέποντας ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖ διὰ τέλος ἡ κατοίκησίς τους, μετὸ νὰ ἐπροχώρησαν ἐκ συνεργίας τοῦ κοινου ἐχθροῦ νέα σκάνδαλα και διχόνοιαι μεταξύ εἰς τοὺς Τρικκεριώτας, διότι ἄλλοι μὲν ἤθελον νὰ ἐξουσιάζεται τὸ νησίον και τὸ μοναστήριον ἀπὸ τὴν χώραν και ἄλλοι, πάλιν, ὡς εὐλαβέστεροι, ἤθελον νὰ εἶναι ἴδιος οἰκοκύρης ὁ πατὴρ ἡμῶν και οἱ μετ’ αὐτόν. Λοιπὸν, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπῆραν εἰδήσιν και οἱ μισόθει Ἀλβανῖται, ὅπου ἦσαν τότε εἰς τὸ ἐκεῖσε τελώνιον, οἱ ὅποιοι ἐπαρρητροῦσαν καιρὸν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς πατέρας, οἱ θεοήλατοι ἄλλ’ εἰς μάτην. Διότι, καταλαμβάνοντας ὁ πατὴρ ἡμῶν τὴν πονηρίαν αὐτῶν, τρέχει εἰς τὰ Τρίκκερα και λέγει τοιουτοτρόπως τῶν προεστώτων: “ἀδελφοί μου χριστιανοὶ και τιμιώτατοι προεστοί, εἶπέτε μας φανερά: εἴμεθα διὰ τέλος εἰς αὐτὸ τὸ νησάκι ὅπου μᾶς ἐδώσετε ἢ ὄχι; Διὰ νὰ κοιτάξωμεν και ἡμεῖς τὸ συμφέρον μας”. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθησάν τινες με πολλὴν βαρβαρότητα και τοῦ λέγουν οὕτως: “νὰ πάρης, καλόγηρε, τοὺς καλογήρους σου και νὰ φύγετε τὸ συντομώτερον ἀπ’ ἐκεῖ, διατὶ τὸ νησὶ τὸ χρειάζομεθα ἡμεῖς”. Ὄθεν, παίρνοντας τοιαύτην ἀπόκρισιν ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἐκεῖνους, ἤλθεν εἰς τοὺς

ἀδελφούς καὶ λέγοντας πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀπόκρισιν ὅπου τοῦ ἔκαμαν, εὐθὺς καὶ τοὺς ἀναγκάζει διὰ νὰ φύγουν σύντομα» [118, 1-45/ 119, 1-29].

Πρέπει ἐδῶ νὰ τονισθεῖ ὅτι εἶναι ἡ τρίτη φορὰ ποὺ ὁ βιογράφος τοῦ γέροντος Ἱεροθέου ἐμμένει σὲ ἓνα ἱστορικῶς ἐξακριβωμένο γεγονός· τὴν κατ' ἐκείνη τὴ χρονικὴ περίοδο ληστρικὴ δράση τῶν Ἀλβανιτῶν, κυρίως στὴν περιοχὴ τῆς Πελοποννήσου. Σημειώνει, γιὰ παράδειγμα, ὅτι ὁ θεῖος τοῦ γέροντος Ἱεροθέου, ἡγούμενος τῆς μονῆς ἀγίου Γεωργίου Φενεοῦ Μακάριος, «*ὑπέμενε πολλοὺς πειρασμοὺς καὶ καταδρομάς ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν Ἀλβανιτῶν*» [17, 13-14]. Παρομοίως ἐπισημαίνει ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ὁ γέρον Ἱεροθέος δὲν κατόρθωσε νὰ φοιτήσει κανονικῶς στὸ σχολεῖο, «*ἀπὸ τὰς καταδρομάς τῶν πονηρῶν Ἀλβανιτῶν, ὅπου πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχον ἐμβῆ εἰς τὸν Μωρέαν*» [17, 21-23]. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω, ὅμως, ἐξιστόρηση, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποία «*οἱ μισόθειοι Ἀλβανῖται, ὅπου ἦσαν τότε εἰς τὸ ἐκεῖσε τελώνιον [...] ἐπαρητηροῦσαν καιρὸν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς πατέρας, οἱ θεοήλατοι*» [119, 14-16], ἡ δράση τους γιὰ πρώτη φορὰ θίγει εὐθέως τὴ σωματικὴ ἀκεραιότητα τοῦ Ἱεροθέου. Καὶ ὄντως, ἀφοῦ ὁ γέρον μὲ τὴ συνοδεία του ἐτοιμάσθησαν ἐσπευσμένως καὶ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὰ Τρίκκερα, μὲ «*δύο καράβια, ὅπου ἦσαν ἔτοιμα διὰ ταῖς Σπέτζαις*» [120, 3-4], «*νὰ καὶ βλέπουν ἓνα καῖκι γεμᾶτο κλέπτας ὅπου ἐπήγαιεν πρὸς τὸν Ἀλαττᾶν, τοὺς ὁποίους ἔστειλαν ἐκεῖνοι οἱ κακοὶ τελώνηδες [...] διὰ νὰ τοὺς κακοποιήσουσιν, ἀλλὰ ματαιῶς ἐμελέτησαν, οἱ κατηραμένοι· διὰ τοῦτο καὶ ἔμειναν κατησχυμμένοι*» [120, 5-9]. Ἄν καὶ εἶναι αὐτονόητο, ἐν τούτοις ὀφείλουμε νὰ διευκρινίσουμε (πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐπειδὴ ἀπὸ ἀκούσια παραδρομὴ στὴ μνημονευθεῖσα μονογραφία μας οἱ ἐν λόγῳ «*Ἀλβανῖται*» ἀναγράφονται ὡς «*Ἀρβανῖται*»¹⁰) ὅτι ἐν προκειμένῳ ἐννοεῖται σαφέστατα τὸ γένος τῶν μουσουλμάνων Τουρκαλ-

10. Βλ. Ὁ γέρον Ἱεροθέος, σσ. 68, 82, 213. Ζητοῦμε καὶ δημοσίως συγγνώμη γιὰ τὸ ἀνωτέρω ἀβλέπημα· εὐελπιστοῦμε, τοῦλάχιστον, διὰ τῆς παρουσίας διορθώσεως νὰ προλαμβάνονται οἰεσδήποτε, ἀνεπιθύμητες γιὰ τὶς προθέσεις τοῦ γράφοντος, παρανοήσεις.

βανῶν καὶ ὄχι βεβαίως τὸ ἔνδοξο γένος τῶν Ἀρβανιτῶν¹¹, τῶν γνησίων ὀρθοδόξων χριστιανῶν, Ἀλβανοφώνων Ἑλλήνων, δηλαδή, ποὺ ὑπεδέχθησαν πανηγυρικῶς καὶ ἀνέπαυσαν τὴν ψυχὴ τοῦ γέροντος Ἱεροθέου, ὅταν μετὰ τὶς βραχυχρόνιες ἐνδιάμεσες στάσεις του στὶς Σπέτσες καὶ στὸν Πόρο, ἔφθασε, κατὰ μῆνα Σεπτέμβριο τοῦ ἔτους 1813, στὴν Ἰδρα καὶ ἐγκατεστάθη στὴν ἐκεῖ μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.

3. Ἰδρα

Ἡ μετάβαση καὶ ἡ ἐγκατάσταση τοῦ γέροντος Ἱεροθέου καὶ τῆς συνοδείας του στὴν Ἰδρα θέτει ἀναμφιβόλως τὰ θεμέλια γιὰ τὴ ριζικὴ πνευματικὴ ἀναγέννηση τῆς νήσου. Ἡ σκητὴ τῆς ὑποδοχῆς του περιγράφεται ἐνθουσιαστικῶς στὸ κείμενο τοῦ Βίου: «... ἐπροϋπάντησαν αὐτοὺς οἱ ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ χριστιανοὶ καὶ ἠσπάσθησαν μετὰ περιχαρείας τὴν ἱεράν του δεξιάν. Ἐπειτα, διὰ τῆς ὥρας, τοὺς ἐπῆρεν εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ αἰδεσιμώτατος πνευματικὸς παπᾶ κὺρ Γεώργιος καὶ τοὺς ἐξένισε φιλοφρόνως, ἀναπαύσας αὐτοὺς κατὰ πάντα, μὲ πνευματικὴν καὶ φιλάδελφον ἀγάπην, ὑπηρετῶντας μονάχος του εἰς ὅλα τὰ χρειάζόμενα, ὡς εὐλαβῆς πολλὰ καὶ φιλομόναχος. Μετὰ ταῦτα, τὸν ἀντάμωσαν οἱ ἄρχοντες καὶ ἐσυνομίλησαν πολλὰ, ἔπειτα τοῦ εἶπον· “ἐπειδὴ, πάτερ ἄγιε,

11. Ἀπὸ τῆς ὑδραϊκῆς, τοῦλάχιστον, σκοπιᾶς τὸν τελευταῖο λόγο γιὰ τὸ συγκεκριμένο θέμα συμπυκνώνει ὁ Ἰδραῖος Γιάννης Α. Καραμήτσος, στὰ ἀκόλουθα πονήματά του: Ἰδρας λεξιλόγιον, ἡγουν οἱ ὑδραϊκὲς λέξεις μὲ κάποιες σημειώσεις ἱστορικῆς, λαογραφικῆς καὶ ἄλλης, σοβαρῆς ἢ εὐτράπελης... τὸ κατὰ δύναμιν, Ἰδρα 1996, σσ. 8, 22-25 (κ.έ. σποράδην). Ἰδρα, νῆσος ἐντελής Δρυόπων, ἡγουν περὶ παραϊστορικῶν, παραδόσεων, λαοῦ θυμοσοφίας, γνώσεων μὴ ὠφελίμων καὶ ἐπιλοίπου σοβαρᾶς ἢ γελαστικῆς ὕλης, ὅμως εἰς κατάστασιν ἐνδιαφέρουσας, ὑπαιτιότητι ἡμετέρας ἢ ἀλλοτρίας ἀβιάστου ἐπεμβάσεως, Ἰδρα 1998, σσ. 122-138, 233-236. Ἰδρας λεξιλόγιον τὸ δεύτερον, ἡγουν βιβλίον ἄλλο, μὲ πολλὰ καὶ ἀδιάφορα, μὲ ἀμπάριζα, κέφι καὶ σκανδαλισμὸν, προσέτι διδακτικὸν καὶ γελαστικὸν ἄνευ προθέσεων, Ἰδρα 1999, σσ. 35-38, 58-63, 343-344 (κ.ά. σποράδην). Ἰδρας Ἀλφαβητάριον. (Χρήσιμον γιὰ παιδιὰ 15-91 ἐτῶν. Πλήρες ὑδραϊκῶν θεμάτων, δι' ἐρεύνης, στοιχείων, ἀγάπης καὶ πνέφματος ἀνθρωπίνου), Ἰδρα 2001, σσ. 235-238, 243-263, 547-548· ὅπου καὶ μνεῖα τῆς προγενέστερης σχετικῆς βιβλιογραφίας.

καὶ ἀγαπᾶτε νὰ κατοικήσετε εἰς τὸν τόπον μας, τρία μοναστήρια ἔχομεν καὶ εἰς ὅποιον στοχάζεσαι ὅπου σᾶς συμφέρει, κατοίκησε μετὰ τὴν συνοδείαν σου". Τινές, ὁμως, τὸν ἐσυμβούλευσαν, ἂν θέλῃ ἡσυχίαν, καλύτερα νὰ ζητήσῃ τὸν Προφήτην Ἡλίαν· καὶ προβάλλοντάς το εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἐδέχθησαν μετὰ χαρᾶς τὴν αἴτησίν του καὶ προστάζουν ἀνθρώπους μετὰ ζῶα καὶ τοὺς ἀνέβασαν ἄπάνω καὶ βλέποντας, ὁ πατήρ ἡμῶν Ἱερόθεος, τὴν θέσιν τοῦ τόπου, τὴν εὐκρασίαν τοῦ ἀέρος, τὸ ἀπερίσπαστον καὶ ἡσυχον, ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι, ὁ μακαρίτης, καί, "ἐδῶ πλέον, λέγει, νὰ τελειώσωμεν σὺν Θεῷ, τέκνα μου, τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μας", εἰπὼν καὶ τὸ ψαλμικὸν ῥητόν· "ὦδε κατοικήσω, ὅτι ἡρετισάμην αὐτοῦ". "Ἀμήν, πάτερ", τοῦ εἶπον οἱ ἀδελφοί» [124, 2-24]. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν του στὴν ὑδραϊκὴ μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, «ἄρχισαν νὰ ἔρχονται οἱ χριστιανοὶ πρὸς ἐξομολόγησιν, τοὺς ὁποίους ἐδέχετο μετὰ πολλὴν ἀγάπην καὶ μετὰ σπλάγχνα οἰκτιρῶν, ὁ ἀείμνηστος· πολλάκις τὸν ἐπροσκαλοῦσαν καὶ ἀπὸ τὴν πολιτείαν, οἱ ἀσθενεῖς, δηλαδὴ, καὶ ἀδύνατοι, καὶ διὰ τὴν ἐντολήν τῆς ἀγάπης ἐκατέβαινε καὶ τοὺς ἐξομολογοῦσε, μετὰ ὄλον ὅπου ἔπασχε καὶ ἀπὸ ρευματικὰ τῶν ποδαρίων του καὶ ἄλλας ἀσθενείας τοῦ σώματος» [124, 25-31]. Γιὰ τὸ πρῶτον αὐτὸ διάστημα παραμονῆς τῆς ἀγιορειτικῆς ἐκείνης συνοδείας στὴν Ὑδρα διαβάζουμε, ἐπιπροσθέτως, στὸν Βίον τοῦ προειρημένου γέροντος: «... ἐρχομένης τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ὁ μὲν πνευματικὸς Ἱερόθεος ἐξωμολογοῦσε προθύμως ἰατρεύοντας τὰς νοητὰς πληγὰς τῶν ψυχῶν μετὰ τὰ βότανα τῆς μετανοίας, τὸν δὲ διδάσκαλον κύρ Γεράσιμον [sc. λόγιον μοναχὸν τῆς συνοδείας του] ἐσυμβούλευσεν νὰ διδάσκη ἐπ' ἐκκλησίας τὸν λόγον τοῦ Κυρίου· καὶ οὕτως ἀμφότεροι, ὡς δύο καλοὶ ζευγολάτες τοῦ Χριστοῦ, ἔσπερναν καλῶς τὸν σπόρον τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν» [125, 19-26]. Δυστυχῶς, ὁμως, σημειώνει περιλυπὸς ὁ βιογράφος του, «οἱ ἐν τῇ Ὑδρᾷ χριστιανοὶ ἑπτὰ μῆνας μόνον ἀπόλαυσαν τὴν παρουσίαν τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς Ἱεροθέου» [125, 17-19]. Ἀφορμὴ τῆς πρὸς θάνατον ἀσθενείας του στάθηκε ἓνα γεγονός ἀπαράμιλλης αὐταπαρνήσεως, μιὰ ἀξιοθαύμαστη πράξις προσηλώσεως τοῦ γέροντος Ἱεροθέου στὴν πνευματικὴ διακονία του, ποὺ κατέστη ἔκτοτε παροι-

μιάδης και ως σήμερα μνημονεύεται με ιδιαίτερη συγκίνηση στην Ύδρα· ιδού πώς περιγράφει τὸ γεγονός ὁ βιογράφος του:

«Κατὰ δὲ τὸ Σάββατον τοῦ Δικαίου Λαζάρου, τὸν ἐπροσκάλεσαν τινες χριστιανοὶ νὰ κατέβῃ διὰ νὰ ἐξομολογηθοῦν καὶ κατεβαίνοντας τὸν ἀπάντησαν δύο ἕτεροι χριστιανοὶ καὶ ἐρωτώντας αὐτοὺς τοῦ εἶπον ὅτι θέλουν νὰ ἐξομολογηθοῦν εἰς αὐτόν. “Ἄς καθίσωμεν, λοιπόν, τέκνα μου, τοὺς λέγει, ἐδῶ εἰς τὸν δρόμον νὰ ἐξομολογηθῆτε καὶ δὲν βλέπτε τίποτε, ἐπειδὴ καθὼς ὁ Θεὸς δὲν περιορίζεται εἰς τόπον, ἔτσι καὶ τὸ καλὸν ὅπου τὸ κάμη ὁ ἄνθρωπος παντοῦ καλὸν εἶναι”. Καὶ οὕτω, ἐκάθισε καὶ τοὺς ἐξομολόγησε καὶ ἔστρωντας νὰ ἀργοπορήσῃ κατεβαίνοντας κάτω, ἐγροίκεσεν σφάκην εἰς τὸ σῶμά του, μετὰ τὸ νὰ ἦτον καὶ ὁ καιρὸς πολλὰ κρυερὸς ἐκεῖναις ταῖς ἡμέραις· ὅμως, ἐβίασε ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀγάπην, ὁ αἰδιμος, διὰ νὰ ἐξομολογήσῃ καὶ ἐκεῖνους ὅπου τὸν ἐπροσκάλεσαν καὶ νὰ μὴν τοὺς ἀφήσῃ λυπημένους. Ἐπειτα, ἀνέβηκεν εἰς τὸ μονῦδριον καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ κελλίον οὕτω θερμασμένος» [125, 26-42].

Ἐκτοτε, οἱ ὅποιες προοπτικὲς ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας του ἀπεδείχθησαν φρουδές· τὰ πνευματικοπαῖδια του ὄχι μόνον «ἐπάσχον μετὰ διάφορα ζεστάματα νὰ τὸν βοηθήσουν, ὡς ἐδύνουνταν» [126, 3-4], ἀλλὰ καὶ «ἐμεταχειρίσθησαν πολλοὺς τρόπους καὶ ἰατρικὰ πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ, ὅμως δὲν εἶδεν καμμίαν ὠφέλειαν, ὅσον μὲν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, κατὰ δὲ θεῖαν βούλησιν ἔμελλεν νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὰς αἰωνίους μονάς» [126, 5-9], κατὰ πῶς μαρτυρεῖται στὸν Βίο του. Καὶ εἶναι ὀπωσδήποτε ἐντυπωσιακὸ ὅτι, κατὰ τὰ ἡμεροχρονολογικὰ δεδομένα (ἢ μὲν ἑναρξὴ τῆς ἀσθενείας του προσδιορίζεται στὴν 21η Μαρτίου, ἢ δὲ κοίμησή του στὴν 9η Ἀπριλίου), ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν ἢ κατάστασής του ἐπιδεινώθηκε ραγδαίως. Κατὰ ἀγαθὴν, πάντως, συγκυρίαν οἱ τελευταῖες ὥρες τῆς ἐπιγείου βιοτῆς τοῦ γέροντος Ἱεροθέου συνέπεσαν μετὰ τὶς ἅγιες ἡμέρες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος· ἰδιαιτέρως δὲ ἡ συγκινητικὴ διήγησις τῶν «γύρωθεν τῆς ἐπιθανατίου κλίνης» [128, 2] τοῦ γέροντος διαμειφθέντων, ὅπως τὴν ἀναγινώσκουμε στὸ κείμενο τοῦ Βίου του, ἀποδεικνύεται ὄχι ἀπλῶς ἱστορικῶς ἐνδιαφέρουσα, ἀλλὰ μᾶλλον πνευματικῶς ὠφέλιμη, καθὼς κληροδοτεῖ χρησιμώτατες ψυχοσωτήριες νοουθεσίαις μετὰ διαχρονικὴ ἰσχύ:

«Φθάνοντας, λοιπόν, ἡ ἑσπέρα τῆς Μεγάλης Πέμπτης, ἐτοιμάσθηκαν οἱ ἀδελφοί, κατὰ τὴν συνήθειαν, νὰ τελέσουν τὴν ἀγρυπνίαν τῶν Ἁγίων Παθῶν· τότε τοὺς λέγει: “τέκνα μου καὶ ἀδελφοί, τώρα ἀκόμη θέλω νὰ σᾶς ἀναγνώσω τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τῆς Διαθήκης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πλέον ἄλλην φορὰν δὲν μεῖ ἔχετε διὰ νὰ σᾶς τὸ ἀναγνώσω”. Καὶ ἐρχομένης τῆς ὥρας, ἦλθεν μεῖ κόπον πολὺν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἀνέγνωσε τὴν ἁγίαν Διαθήκην, ἦγουν τό: “Νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου”, με προθυμίαν πνεύματος καὶ με στεναγμοὺς ἀλαλήτους, λυπούμενος ὅτι ἐμελλε νὰ μείνουν (καθὼς τότε οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τὸν Χριστὸν σωματικῶς) ὄρφανοὶ ἀπὸ λόγου του καὶ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν του διδασκαλίαν καὶ ἐπιτήρησιν, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν ἦσαν κατηρητισμένοι κατὰ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, ὡς ἐπόθει ἡ πανοσία του ψυχῆ. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἦλθεν ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου, Γεράσιμος ὁ πανιερώτατος, πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ καὶ παραμυθίαν, τοῦ ἔλεγεν: “μὴν λυπῆσαι, πάτερ, ὅτι ἐάν καὶ ἀποθνήσκωμεν ἀλλ’ ἡ ζωὴ μας κέκρυπται ἐν τῷ Χριστῷ καὶ μέλλει νὰ συζήσωμεν μετ’ αὐτὸν ζῶν τὴν αἰώνιον, τὴν αἰεὶ διαμένουσαν”. “Δὲν λυποῦμαι, δέσποτα ἅγιε, πῶς ἔχω νὰ ἀποθάνω, διότι ἀφ’ οὗ ἐνόησα τὸν ἑαυτὸν μου ἤξεύρω το πῶς ἔχω, βέβαια, νὰ ἀποθάνω, ἀλλὰ τούτους (δείχνοντας τοὺς ἀδελφούς) λυποῦμαι ὅπου δὲν ἔχουν ἀκόμη καμμίαν κατάστασιν· ἀλλ’ ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπαραδόθηκα ἐκ νεότητός μου, ἄς οἰκονομήσῃ τὴν κατ’ ἄμφω, αὐτῶν τε καὶ ἐμοῦ, σωτηρίαν, οἷς οἶδε κρίμασιν”. Ἐπειτα λέγει: “εὐλόγησόν με, ἅγιε δέσποτα, καὶ δός μου τὰς πανιέρους σου εὐχάς, διὰ νὰ τὰς ἔχω συνοδοιπόρους εἰς τὴν προκειμένην μοι ἀποδημίαν”. Ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς τὸν εὐλόγησεν εἰς τὴν κεφαλὴν σταυροειδῶς, λέγοντας καὶ εὐχὴν τὴν ἀρμόδιον. Ἐἶτα καὶ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας μερικοὶ ἐζήτησαν τὴν τελευταίαν του εὐχὴν καὶ εὐλογίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἔλαβον· ὅμως, πολλὰ ἐλυπήθησαν εἰς τὸν θάνατόν του καὶ κοινὴν συμφορὰν τὸν ἐλογιάζον, ὥστε ὅπου καὶ μετὰ ταῦτα, ἓνας ἀπὸ αὐτούς, ὁ τιμιώτατος, λέγω, κὺρ Σταμάτιος, ὁ τοῦ Μπουντούρη ἐπιλεγόμενος, ὡσὰν ὅπου τὸν εἶχε πνευματικὸν του καὶ τὸν ἤξευρε, ἔλεγεν: “πολλὰ καλύτερα τὸ εἶχα (πιστεύσατέ μοι) νὰ ἀποθάνῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς υἱούς μου, παρὰ νὰ ὑστερηθῇ ἡ πατρίδα μας τοιοῦτου πατρὸς”. Καὶ πάλιν ὁ Ἀρχιερεὺς, παρηγορῶν αὐτόν, ἔλεγεν: “καὶ διὰ τὰ πνευματικὰ σου τέκνα, πάτερ, μὴν ἐγνοιάζεσαι, ὅτι καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ προϊστάμενοι ταύτης τῆς πολιτείας, τιμιώτατοι καὶ εὐλαβεῖς χριστιανοί, ἔχομεν κατὰ πάντα, μετὰ Θεόν, τὴν φροντίδα τους. Σὺ δέ, πορεύου πρὸς τὸν φιλόθρωπον Θεὸν καὶ παρακάλεῖ αὐτόν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅπου εὐρισκόμεθα εἰς ταύτην τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος”. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν, κλίνας τὴν κεφαλὴν, εὐχαριστῶν τὰ μέγιστα εἰς τὴν κηδεμονίαν ταύτην, ἡσύχασεν. Ἐἶτα, κράζει τὸν γέρον πνευματικὸν Κοσμάν, τὸν ἀπὸ τὴν συνοδείαν του, καὶ τοῦ ἐξομολογεῖται τὸν λογισμόν του, κατὰ τὴν θεῖαν ἐντολὴν καὶ τὴν συνήθειαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ καθὼς τοὺς ἄλλους ἐδίδασκε. Ἐπειτα, προστάζει καὶ τοῦ ἔκαμαν ἅγιον Εὐχέλαιον καὶ μὴν ἡμπορῶντας

νά σταθῆ εἰς τοὺς πόδας του, ἐζήτησεν τὴν ἁγίαν εἰκόνα τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, τῆς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας αὐτοῦ Παναγίας Προστάτιδος, καὶ κατασπαζόμενος αὐτὴν μὲ πόθον διάπυρον, ἐμετάλαβε τὰ θεῖα μυστήρια, ἀγκαλὰ καὶ πρὶν, ἢ αὐτὸς λειτουργῶντας ἢ ἕτερος, ἐσύχναζε εἰς τὴν θεῖαν Μετάληψιν, ὁμοίως καὶ ἄφ' οὗ ἠσθένησεν, καθὼς ἐπίστευε καὶ ἐφρόνει, ὅτι δηλαδὴ ἡ ὑγεία καὶ σωτηρία του ἐκ τῆς θείας Κοινωνίας συνίσταται, καθὼς οὕτω πρέπει νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ φρονῇ πᾶς χριστιανός» [126, 9-71].

Διήγητο τὸ σωτήριον ἔτος 1814 ὅταν ὁ γέρον Ἱεροθέος «παρέδωκε τὸ πνεῦμά του [...] εἰς χεῖρας Θεοῦ» [128, 6-7], «προτοῦ νὰ ξημερώσῃ ἡ ἑνάτη τοῦ Ἀπριλίου [...] ἡμέρα Πέμπτη [...] ζῆσας τὰ πάντα ἔτη ἐπὶ τῆς γῆς νβ', ἐξ ὧν τοὺς ἑννέα ὅπου ἔκαμεν εἰς τοὺς γονεῖς του, τοὺς δὲ τεσσαράκοντα καὶ τρεῖς διήρκεσε ἐν τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ» [128, 5-6/7-10].

Β'. Γέρον Ἱεροθέος καὶ νεομάρτυς Κωνσταντῖνος

Κατὰ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἡ ὥς σήμερα ἔρευνα ἔχει φέρεи σὲ φῶς, οὐδεμία, βεβαίως, σχέση στοιχειοθετεῖται μεταξὺ τοῦ γέροντος Ἱεροθέου καὶ τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Κωνσταντίνου. Πάντως, ὁ προσεκτικὸς μελετητὴς τῆς πολιτείας τοῦ ἱερομονάχου Ἱεροθέου ἀδυνατεῖ νὰ προσπεράσῃ ἀσχολίαστα δύο-τρία ἱστορικῶς ἐξακριβωμένα περιστατικὰ τῆς συνοπτικῶς ἐκτεθείσης ἀνωτέρω βιοτῆς του, τὰ ὁποῖα ἐν δυνάμει καθοδηγοῦν τὴ φαντασία μας νὰ «σκηνοθετήσῃ» μιὰ πιθανὴ συνάντησι ἀμφοτέρων. Κατ' ἐξοχίαν, βεβαίως, ἀναφερόμαστε στὴν πρώτη ἐπίσκεψιν καὶ βραχεῖα παραμονὴ τοῦ γέροντος Ἱεροθέου στὴν Ὑδρα, κατὰ τὸ ἔτος 1787¹², ἕνα ἔτος πρὶν ὁ ἅγιος νεομάρτυς Κωνσταντῖνος μισεύσῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του γιὰ τὴν Ρόδο¹³, ἐὰν καὶ ἐφ'

12. Βλ. σχετικῶς: Ὁ γέρον Ἱεροθέος, σσ. 70, 83, 160.

13. Χρονικὰ δεδομένα περὶ τῆς βιοτῆς τοῦ νεομάρτυρος Κωνσταντίνου βλ. προχειρῶς εἰς: Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος, σ. [8] (πρόλογος μητροπολίτου πρῶην Ὑδρας κ. Ἱεροθέου, ὅπου σημειώνεται: «Τὸ δραματικὸν μαρτύριόν του κατήγγασε περὶ τὸ 1800 τὸ δοῦλον γένος, συνεκλόνησε τὴν καρδίαν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ μεγάλου ἐκείνου "ἀλείπτου" τῶν Νεομαρτύ-

ὅσον τὸ ὧς σήμερα γενικῶς ἀποδεκτὸ ἔτος γεννήσεώς του (1770) ἀνταποκρίνεται ὄντως στὴν πραγματικότητα. Φρονοῦμε πῶς δὲν θὰ ἤχουσε ἐντελῶς παράδοξος ὁ ἐπιφυλακτικὸς ἰσχυρισμὸς ὅτι κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα ποῦ ὁ Ἱερόθεος παρέμενε στὴ συγκεκριμένη νῆσο τοῦ Σαρωνικοῦ, ἀναζητώντας καίκι γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἐνδέχεται νὰ συναντήθηκε, ἔστω καὶ παρεμπιπτόντως, μὲ τὸν δεκαεπταετῆ τότε Κωνσταντῖνο. Θὰ ὑπομνήσουμε, στὴ συνέχεια, τὸ διάστημα τῶν πέντε καὶ πλέον μηνῶν, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος διέτριβε στὴν ἱερὰ μονὴ τῶν Ἰβήρων¹⁴, χρονικὴ περίοδο ποῦ καὶ ὁ γέρον Ἱερόθεος διέμενε, ὁμοίως, στὸ ἀγιώνυμον Ὅρος· μιλοῦμε, ἐν προκειμένῳ, γιὰ τὸ ἔτος 1799¹⁵, κατὰ τὸ ὁποῖο, βεβαίως, ὁ Ἱερόθεος μεμαρτυρημένως ἀσκήτευε στὸ κελλί τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου τῆς μικρᾶς ἀγίας Ἄννης¹⁶. Προφανέστατα, δὲν εἶναι φρόνιμο νὰ ἐκφέρουμε εἰκασίες γιὰ πιθανὴ συνάντησιν τῶν δύο πατέρων, ἐπιθυμοῦμε, ὅμως, νὰ στρέψουμε τὴν προσοχὴ στὴν κατὰ τὴ συγκεκριμένη περίοδο δράσιν ἀμφοτέ-

---

ρων, ὅστις ἐναγωνίως ἀνέμενε τὴν “ἄθλησιν” τοῦ τριακονταετοῦς νησιώτου...») καὶ σσ. 26-27 [τῆς ἐν παραρτήματι δημοσιευομένης ἁσματικῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀγίου, ὅπου στὸ συναξάριο ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης ἐπισημαίνει: «Ὅταν δὲ ἔφθασεν οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος εἰς ἡλικίαν χρόνων δεκαοκτώ, ἐπῆγεν εἰς Ῥόδον...» (πρβλ. ὁμοίως αὐτόθι, σ. 15, τὴν ἀρχὴ τῆς ἀφηγηματικῆς βιογραφίας Σώτου Χονδροπούλου: «Βρισκόμαστε στὰ 1788...»)].

14. Βλ. στὸ -ὐπὸ τοῦ ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἄγιορείτου ποιηθέν- συναξάριο τοῦ ἀγίου [εἰς: Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος, σ. 29 (τῆς ἐν παραρτήματι δημοσιευομένης ἁσματικῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀγίου)]: «Ἀπελθὼν λοιπὸν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἐπῆγεν εἰς τὴν ἱερὰν καὶ βασιλικὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων, καὶ ἐκεῖ διέτριψε πέντε μῆνας καὶ ἐπέκεινα...».

15. Βλ. προχείρως εἰς: Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος, σ. 3 (τῆς ἐν παραρτήματι δημοσιευομένης ἁσματικῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀγίου), ὅπου προλογικῶς ὁ μητροπολίτης πρῶν Ὑδρας κ. Ἱερόθεος σημειώνει: «Μετὰ τριάκοντα περίπου ἔτη, περὶ τὸ 1799, συννητήθη, εἰς Ἅγιον Ὅρος πλέον εὐρισκόμενος ὁ ἱερός Νικόδημος, μετὰ τοῦ κατὰ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη νεωτέρου του Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου [...] Ὁ νεαρός Ὑδραῖος, ἡλικίας 29 περίπου ἐτῶν, ἠλαύνετο πρὸς τὸ μαρτύριον...».

16. Βλ. σχετικῶς: Ὁ γέρον Ἱερόθεος, σ. 84.

ρων. Ὁ Ἱερόθεος, αἰφνης, ἀναπτύσσει μιὰν ἀξιωματικὴν πνευματικὴ δραστηριότητα, ποὺ δὲν θὰ ἦταν παρακινδυνευμένο νὰ παραλληλισθεῖ πρὸς τὴ στάση τῶν ἀλειπτῶν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου· ἰδοὺ τί σημειώνει ὁ βιογράφος του: «Βλέποντες, λοιπόν, οἱ ἐκεῖσε πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ὅπου ἐπολιτεύετον τοιοῦτοτρόπως καὶ εὐλαβούμενοι τὴν ἔνθεον πολιτείαν του, ἔτι δὲ τὸ ἀμιγῆ καὶ σιωπὴν ἀπὸ τοὺς ἔξω, ἠγάπουν νὰ ἔρχωνται συχνῶς πρὸς ἐπίσκεψιν νὰ τὸν βλέπουν, ἔτι δὲ καὶ νὰ ἀκούσουν τὴν γλυκυτάτην διδασκαλίαν του [...] Ἦνας ἱερομόναχος ἀπὸ τὴν σκήτην τῆς ἁγίας Ἄννης, ἀκούοντας τὸν πλούσιον καὶ διακριτικὸν λόγον τῆς θεοσόφου διδασκαλίας του, ἠθέλησε νὰ τοῦ φανερώσῃ τοὺς λογισμοὺς του, διὰ τοῦτο καὶ ἦλθε πρὸς αὐτόν, ὅπως βεβαρημένος, καὶ φανερώνοντας τὰ ἐν καρδίᾳ του, ἀκόμη καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς του, μὲ τὸ νὰ ἐνέχετον εἰς τι ἔγκλημα ὅπου ἠγγίξε τὴν ἱερωσύνην του [...] Ἄλλος ἓνας ἱερομόναχος ἀπὸ τὴν σκήτην τοῦ ἁγίου Δημητρίου, Ἰωάσαφ ὀνόματι, ἔχοντας πίστιν καὶ εὐλάβειαν πολλὴν πρὸς τὸν θεῖον Ἱερόθεον, ἤρχετον πολλάκις πρὸς ἐπίσκεψίν του, ἐξομολογούμενος εἰς αὐτόν καὶ τοὺς λογισμοὺς του...» [86, 1-6/ 87, 1-7/ 88, 1-5]. Παρεμφερῶς καὶ ὁ ἅγιος Κωνσταντίνος, κατὰ τὸν βιογράφου του, ἐμόναζε «εἰς τὴν ἱερὰν καὶ βασιλικὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων [...] ὑπηρετῶν εἰς τὸ Ἀρχονταρίμιον μὲ κάθε προθυμίαν, ὑπακούοντας καὶ εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ Ὅσιους Πατέρας, ἐξομολογούμενος συνεχῶς τόσον εἰς τοὺς ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Πνευματικὸς Πατέρας, ὅσον καὶ εἰς τὸν ἐν σκήτει τῆς αὐτῆς Μονῆς ἐνασκούμενον καὶ κοινὸν τοῦ ὄρους Πνευματικὸν παπᾶ κὺρ Σέργιον»¹⁷. Ἡ τελευταία παρατήρησις τοῦ βιογράφου τοῦ νεομάρτυρος Κωνσταντίνου, ἦτοι τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, μᾶς προτρέπει νὰ ἐπισημάνουμε καὶ τὰ ἐξῆς σχετικά: μετὰ παρέλευση πέντε περιπτῶν ἐτῶν, στὴ θέση τοῦ μνημονευθέντος ἀνωτέρω «κοινοῦ τοῦ Ὁρους πνευματικοῦ» θὰ διορισθεῖ ὁ γέρων Ἱερό-

17. Βλ. στό ὑπὸ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου ποιηθέν- συναξάριον τοῦ ἁγίου [εἰς: Κωνσταντίνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος, σ. 29 (τῆς ἐν παραρτήματι δημοσιευομένης ἁσματικῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου)].

θεος· ὅπως ἤδη προλαβόντες σημειώσαμε, ἡ συγκεκριμένη διακονία τὸν ἐνέπλεξε σὲ πειρασμούς, καθ' ὅτι «δὲν ὑπέφερεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς κακίας διάβολος νὰ βλέπῃ τὸ ἀγαθὸν ἐνεργούμενον καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀναθάλλουσαν, ἀλλ' ἐσήκωσε πόλεμον ἀδιάλλακτον εἰς τὴν ποιίμνην τοῦ Χριστοῦ καὶ διήγειρε τοὺς ἀπαιδεύτους τῶν μοναχῶν καὶ ἐκείνους ὅπου πιάνονται διὰ γνωστικοὶ χωρὶς τὴν ἔρευναν τῶν θείων Γραφῶν καὶ ὅπου δὲν θέλουν ἢ δὲν ἔμαθον νὰ ὀμιλοῦν μὲ γραφικὰς καὶ κανονικὰς μαρτυρίας, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ συνήθειαις διεφθαρμέναις» [105, 1-8]. Ἐν προκειμένῳ, ἐνδιαφέρει τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ βιογράφος τοῦ γέροντος Ἱεροθέου, κατὰ τὴν περιγραφὴ τῶν αἰτιάσεων τοῦ ἱεροκατηγόρου Ἀμβροσίου καὶ τῶν ἀποκρίσεων τοῦ τῆς κοινότητος πνευματικοῦ, μᾶς πληροφορεῖ ἐμμέσως γιὰ τὴ σχέση καὶ τὸν φιλικὸ σύνδεσμο ποὺ ὑφίστατο μεταξὺ τοῦ Ἱεροθέου καὶ τοῦ –κατὰ παράδοση φερομένου ὡς ἀλείπτου¹⁸ καὶ μετέπειτα ὑμνητοῦ καὶ βιογράφου¹⁹ τοῦ νεομάρτυρος Κωνσταντίνου– Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορεί-

18. Βλ. αἴφνης στὸν πρόλογο τοῦ μητροπολίτου πρῶην Ὑδρας κ. Ἱεροθέου, εἰς: *Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος*, σσ. [10]-[11]: «*Εἰλικύσθη ὁ Ὅσιος [sc. Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης] ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν Ὑδραν, ἀλλὰ καὶ προσωπικὸν δεσμὸν συνῆψεν μετὰ τοῦ Νεομάρτυρος. Συνηγήθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ἱβήρων ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ὅπου εἶχε καταφύγει ὁ Νεομάρτυς καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', διὰ νὰ λάβῃ ἐκεῖ τὸ "ἀρμάτωμα", προκειμένου νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν πραγμάτων τῆς "φοβεράς" ἀποφάσεώς του. Ἦτο τότε ὁ ἱερός Νικόδημος ἡλικίας πενήτηκοντα ἔτων καὶ ὁ Ὑδραῖος Νεομάρτυς τριάκοντα. Ὁ μέγας Νάξιος ἐπέισθη ὅτι εὗρίσκετο ἐνώπιον νέου τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ γέροντος τὴν ἀρετὴν ἀνδρός, ὅστις πρὶν ἢ λάβῃ τὸ μαρτύριον τοῦ αἵματος, εἶχε βαπτισθῆ εἰς τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως. Καὶ "ἀρμάτωσεν" αὐτὸν ὁ Ἅγιος Διδάσκαλος, συμπληρῶν τὸ ἔργον τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', καὶ τὸ ὅποῖον διὰ πολλοὺς ἄλλους πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν εἶχεν ἐπιτελέσει ἐν Ἀγίῳ Ὁρει καὶ ἐκεῖθεν ἐκείνοι "ὡς λέοντες πῦρ πνέοντες" κατήρχοντο πρὸς τὸ μαρτύριον».*

19. Γιὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου συνταχθεῖσα ἀκολουθία τοῦ νεομάρτυρος Κωνσταντίνου (ὅπου καὶ ἐκτενὲς συναξάριον τοῦ ἀγίου) βλ. προχειρῶς ἐν κατακλείδι τῆς ἐκδόσεως: *Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ὑδραῖος*, ὅπου σὲ ἐβδομήντα μία ἰδιαίτερος ἀριθμημέναις σελίδες ἀνατυπώνεται (αὐτουσίως ἐκ τῆς πρώτης –ἐν Βενετίᾳ, κατὰ τὸ ἔτος 1814– ἐκδόσεως) σὲ ὀγδὴ ἐκδοσὴ ἢ ἐν λόγῳ ἀκολουθία, μετ'

του: «...“Ἐπειδή, λοιπόν [φέρεται νὰ λέγει ὁ Ἱεροθεὸς πρὸς τὸν Ἀμβρόσιο], δὲν πληροφορεῖσαι ἀπὸ αὐτὰ ὅπου σοῦ εἶπα, ἐλθέ νὰ υπάγωμεν καὶ εἰς τὸν διδάσκαλον κύρ Νικοδήμον, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι κατώτερος ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἴσως κἂν πληροφορηθῆς ἀπὸ αὐτόν”. Ὁ δὲ ἔστερεξε καὶ ὑπῆγαν μαζί εἰς τὸν διδάσκαλον, ὁ ὁποῖος τοῦ ὠμίλησε πολλὰ, ἀποδείχνοντας τὰ προβλήματα τοῦ ὑψηλοφροσύνης καὶ μανίας γεννήματα καὶ παρ’ ὀλίγον Λουθηροκαλβίνον τὸν ἀπέδειξεν. Εἶτα τοῦ λέγει: “ὦ, ἀδελφέ μου ταπεινέ, δὲν εἶναι ἐδικόν σου νὰ ἐξετάζης παρόμοια πράγματα, διὰ τοῦτο μὴ θέλεις νὰ μάχεσαι φιλονείκως, ἀλλ’ ἄπεχε ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὅποια εἶναι ἴδιον τῶν Ἀρχιερέων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ ἐξετάζονται καὶ ὑπαγε εἰς τὸ μοναστήριόν σου, φροντίζοντας μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου”...» [106, 8-22]. Τοσαῦτες, λοιπόν, οἱ περὶ γέροντος Ἱεροθεοῦ καὶ νεομάρτυρος Κωνσταντίνου παρατηρήσεις, οἱ ὁποῖες καὶ ἂν ἀκόμη δὲν στοιχειοθετοῦν πιθανὴ συνάντηση ἢ γνωριμία ἀμφοτέρων, ἐπισημαίνουν, τοῦλάχιστον, παράλληλα ἢ κοινὰ στοιχεῖα στὴ βιογραφία ἐκατέρων.

Γ'. Ἡ μοναστικὴ συνοδεία τοῦ γέροντος Ἱεροθεοῦ

Κατὰ τὸ ἔτος 1874 ὁ ἱστορικὸς τῆς Ὑδρας Ἀντώνιος Μιαοῦλης καταγράφει ὡς ἀκολουθῶς τὶς ἐντυπώσεις τοῦ ἀπὸ ἐπίσκεψις στὴ μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ: «Τὴν μονὴν ταύτην ἐπεσκέφθημεν, χάριν συλ-

---

ἐνημερωτικοῦ (σσ. 1-4) προλογικοῦ σημειώματος τοῦ μητροπολίτου πρῶην Ὑδρας κ. Ἱεροθεοῦ. [Περιγραφή τῆς πρώτης ἐκδόσεως βλ. εἰς: Φιλίππου Ἡλιοῦ, Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία τοῦ 19ου αἰῶνα. Βιβλία-Φυλλάδια, τόμος πρῶτος 1801-1818, Ἀθήνα 1997, σ. 385. Γενικῶς περὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς συγκεκριμένης ἀκολουθίας βλ. Παναγιώτου Γ. Νικολοπούλου, «Βιβλιογραφικὴ ἐπιστάσις τῶν ἐκδόσεων Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου», Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, τόμος ΙΣ' (1996-2000), Πρακτικὰ συμποσίου «Νικοδήμου Ἀγιορείτου τοῦ Ναξίου πνευματικὴ μαρτυρία». Νάξος 8-11 Ἰουλίου 1993, Ἀθήνα 2000, σσ. 411-415 καὶ 535-538].

λογῆς ἰδίως πληροφοριῶν, κατὰ Αὐγουστον 1873 ἔτους, διεμείναμεν δ' ἐν αὐτῇ δύο περίπου ἡμέρας, λίαν εὐχαρισθηέντες ἐκ τῆς μεγάλης φιλοξενίας καὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς τοῦ παντὸς ἐπαίνου ἀξίου ἡγουμένου αὐτῆς κ. Ἱεροθέου, ἀρχιμανδρίτου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε, ὡς μετ' εὐχαριστήσεως παρετηρήσαμεν, εἷς ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἱερομόναχων, τῶν ἀπηλλαγμένων τοῦ νοεροῦ περιορισμοῦ καὶ τῆς εὐήθους ἐκείνης δεισιδαιμονίας, ἣτις κατέχει δυστυχῶς τοὺς πλείστους τῶν ἐν τῇ ἡμετέρα ἐκκλησίᾳ λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν θεωρεῖ, ὡς πολλοὶ τῶν συναδέλφων του, τὴν ἐκπαίδευσιν περιττὴν διὰ τοὺς καταλιπόντας τὰς βιωτικὰς μερίμνας καὶ ἐγκολπωθέντας τὸν μονήρη βίον, οὐδὲ φρονεῖ ὅτι ἀρκεῖ αὐτοῖς μόνος ὁ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος φωτισμός. Ἐφ' ἱκανὰς ὥρας μετὰ τοῦ φιλομαθοῦς τούτου ἀνδρὸς περὶ διαφόρων ἀντικειμένων συνδιαλεχθέντες, μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως παρετηρήσαμεν ὅτι ἐκέκτητο πολλὰς περὶ πάντων γνώσεις. Τὰ μάλᾳ δ' ἐξεπλάγημεν ὅτε ἐμάθομεν ὅτι ἦν *αὐτοδίδακτος*²⁰. Πρόκειται γιὰ μίαν ἀπλῶς ἐκ τῶν ὑφισταμένων πολυπληθῶν μαρτυριῶν, τῶν περιγραφουσῶν τὰ αἰσθήματα τῶν Ὑδραίων ἔναντι τῶν διαχρονικῶς συγκροτούντων τὴ μοναστικὴ συνοδεία τοῦ κολλυβαδικοῦ καθιδρύματος τῆς νήσου.

Εἶναι, βεβαίως, προφανὲς ὅτι τὰ θεμέλια αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ συνδέσμου ἔθεσε –παρὰ τὸ βραχὺ διάστημα παραμονῆς του στὴ νῆσο– ὁ γέρον Ἱερόθεος· ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1813 μετάβασή του στὴν Ὑδρα συμπύπτει μὲ τὴν ἀμέσως μετὰ τὸν ἅγιο Κωνσταντῖνο ἐποχῇ, ὁπότε ὁ ἴδιος καὶ οἱ ὑποτακτικοὶ τῆς συνοδείας του εἶναι θεμιτὸ νὰ χαρακτηριστοῦν ὡς οἱ μετὰ τὸν νεομάρτυρα «πνευματικοὶ ἀλείπτες» τῶν Ὑδραίων. Καὶ ἡ μὲν σχετικὴ δραστηριότητα τοῦ γέροντος, ἢ ὁποῖα εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὸν ὑπερβαλλόντως ἐκδηλωθέντα σεβασμὸ καὶ

20. Βλ. Ἀντωνίου Α. Μιαοῦλη, *Ἱστορία τῆς νήσου Ὑδρας ἀπὸ τῶν ἀρχαϊοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1821 ἐκραγείσης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως*, ἔκδοσις δευτέρα μὲ σχόλια καὶ προσθήκας Ἀντ. Ν. Μανίκα, [Ὑδραϊκὴ Βιβλιοθήκη - 1], 1936 (ἄνευ τόπου), σσ. 15-16.

τὴν ἰδιαίτερη ἀγάπη ποὺ ἐπέδειξαν οἱ Ὑδραῖοι πρὸς τὸ πρόσωπό του, ἀδρομερῶς ἤδη ἐπισημάνθηκε ἀνωτέρω. Τὰ δὲ ὁμοειδῆ συναισθήματα μὲ τὰ ὁποῖα ἀντιμετώπισαν ἔκτοτε οἱ Ὑδραῖοι τὰ ἐπιλειπόμενα μέλη τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας τοῦ γέροντος Ἱεροθέου (ἀναπτυχθείσης μεταξύ των μιᾶς ἀμφιδρόμου σχέσεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν δαφίλους πνευματικῆς προσφορᾶς, ἀκριβοῦς λατρευτικῆς ἀγωγῆς καὶ θεοκεντρικῆς κατηχητικῆς διαποιμάνσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ πνευματικῆς εὐφροσύνης, υἱικοῦ σεβασμοῦ καὶ παγκοίνου ἀναγνωρίσεως), ἀποτελοῦν διηλεκτὴ βιωματικὴ κατάστασις ποὺ καὶ οἱ σύγχρονοι κάτοικοι τῆς νήσου δὲν θὰ διστάσουν, νομίζουμε, νὰ προσεπιμαρτυρήσουν.

Ἀπὸ ἐτῶν μελετοῦμε διαχρονικῶς τὸ φαινόμενο καὶ ἤδη, βάσει τῶν ὡς σήμερα ἐντοπισθεισῶν μαρτυριῶν, ἐπιχειρήσαμε πρωτογενῆ σκιαγράφηση ἐκάστου μέλους τῆς ἐν λόγῳ συνοδείας²¹. γιὰ τὸν σχηματισμὸ μιᾶς ὁλοκληρωμένης περὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος εἰκόνας ἀπαιτεῖται, πάντως, περαιτέρω ἔρευνα, ἡ ὁποία εὐρίσκεται ἐν ἐξελίξει²². Ὡς προδημοσίευση μέρους τῆς διεξαγομένης σχετικῆς ἐρευνητικῆς ἐργασίας καταχωρίζουμε στὴ συνέχεια ἓνα μόνον ἔγγραφο ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς ἱερᾶς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Πόρου²³, βάσει τοῦ

21. Βλ. Ὁ γέρον Ἱερόθεος, σσ. 96-114.

22. Ἐπισημαίνουμε ἀπλῶς ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἔρευνα ἐκτείνεται πλέον στὰ σχετικὰ ἀρχεῖα ὄχι μόνον τῆς ἱερᾶς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ὑδρας [ἐνδεικτικῶς: κῶδιξ ἱερᾶς μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ 16 (56), σσ. 250-251, ὅπου «τὸ προσωπικὸν τῶν εὐρεθέντων μοναχῶν (1838-1846)»· πρβλ. καὶ Κρίτωνος Χρυσόχοϊδη, «Παλαιογραφικὰ Ὑδρας», Σύμμεικτα Γ' (1979), σ. 191· συνεκτιμῶνται καὶ ἄλλα νεώτερα -ἀκαταλόγογραφα- μοναχολόγια τῆς ἰδίας μονῆς] ἢ τοῦ Ἀρχείου Ὑδρας [ὑπενθυμίζουμε ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ λανθάνει σχετικὸ, παλαιόθεν ἐξηγγελημένο, ἔργο τοῦ Ἀντωνίου Λιγνοῦ (πρβλ. σχετικῶς: Ὁ γέρον Ἱερόθεος, σσ. 113-114, ὑποσ. 129)], ἀλλὰ καὶ σὲ ὁμοειδῆ ἀρχεῖα τῆς ἀγιορειτικῆς ἱερᾶς μονῆς Σταυρονικήτα (πρβλ. Ὁ γέρον Ἱερόθεος, σ. 74, ὑποσ. 62).

23. Στὸ ἀρχεῖο τῆς ἱερᾶς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Πόρου (ποὺ μελετήσαμε πρὸ δεκαετίας περίπου, κατόπιν εὐλογίας τοῦ τότε καθηγουμένου τῆς μονῆς καὶ νῦν μητροπολίτου Ὑδρας κ. Ἐφραίμ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνονται καὶ ἐντεῦθεν οἱ προσήκουσες εὐχαριστίες μας) ἀπόκειται ποικίλης θεματολογίας ἔγγραφα, χρονολογού-

ὁποίου ἐπαληθεύονται παλαιότεροι ἰσχυρισμοί μας, σχετιζόμενοι μὲ τὸν ἀδελφὸ τοῦ γέροντος Ἱεροθέου (καὶ ἐκ τῶν πρώτων μελῶν τῆς μοναστικῆς συνοδείας του), τὸν ἱερομόναχο Φιλόθεο. Ἀναφερόμαστε, συγκεκριμένως, σὲ ἀβασανίστως πλανωμένη δοξασία, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἐν λόγῳ Φιλόθεος, εὐθύς μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ του (τὸ ἔτος 1814), ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν ἱερὰ μονὴ Προφήτου Ἥλιου Ὑδρας καὶ μετέβη στὴν ἱερὰ μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Πόρου²⁴. βάσει συγκεκριμένης ἐπιχειρηματολογίας²⁵, ἀντιτάξαμε σ' αὐτὴν τὴν ἐσφαλμένη ἀντίληψη τὴν ἀποψη ὅτι ὁ Φιλόθεος παρέμεινε στὴ συγκεκριμένη μονὴ τοῦ Πόρου μόνον ἐπὶ βραχὺ χρονικὸ διάστημα τῶν τελῶν τοῦ ἔτους 1820²⁶. Ἐνισχυτικὸ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ εἶναι, ἀκριβῶς, τὸ ἀκόλουθο ἔγγραφο²⁷, χρονολογούμενο κατὰ μῆνα Δεκέμβριου τοῦ ἔτους 1820²⁸, ὅπου μεταξὺ τῶν ὑπογραφομένων μαρτύρων ἀναγνωρίζεται

μενα ἀπὸ τοῦ ιζ' ἕως τοῦ κ' αἰῶνος. Ἰδιαιτέρως μνημονεύουμε ἐδῶ εἴκοσι ἕνα ἔγγραφα (τῶν ἐτῶν 1830-1831), ἀναφερόμενα στὸ ἐκεῖ λειτουργήσαν ἐκκλησιαστικὸ σχολεῖο (βλ. δειγματικὴ δημοσίευση ἐνὸς ἐξ αὐτῶν στὴν ἡμετέρα μελέτη· «Σχολὴ ψαλτικῆς στὴν Αἴγινα καὶ ἱερατικὴ σχολὴ στὸν Πόρο ἐπὶ Καποδίστρια. Πρωτογενεῖς παρατηρήσεις μὲ ἀφορμὴ ἕνα "πανηγυρικόν"», *Ἡ Αἴγιναία. Περιοδικὴ πολιτιστικὴ ἐκδόση*, τεύχος 1, Αἴγινα, Ἰανουάριος-Ἰούνιος 2000, σ. 104· τὸ σύνολο τῶν ἐν λόγῳ ἐγγράφων ἐκδίδουμε, μετὰ σχολίων, σὲ ἄλλη, ὑπὸ δημοσίευση, μελέτη μας), καθὼς καὶ μιὰ σχετιζομένη μὲ τὴν ἱερὰ μονὴ Προφήτου Ἥλιου Ὑδρας ἀλληλογραφία, περὶ ὀρισμένα βιβλία κάποιου Γρηγορίου ἱερομονάχου [περὶ αὐτοῦ πρβλ. καὶ Ἰωάννας Στ. Ρουμάνη, *Τὸ Μοναστήρι τοῦ Πόρου*, Πόρος 1992, σ. 72], ἥτοι δύο ἔγγραφα τοῦ ἔτους 1841, ἀλλὰ καὶ πέντε ἔγγραφα τοῦ ἔτους 1843 ὅπου καταγράφεται τὸ σύνολο τῶν εὐρεθέντων ὑπαρχόντων τοῦ ἐν λόγῳ γέροντος, τὰ ὁποία θὰ δημοσιεύσουμε μὲ ἄλλη εὐκαιρία.

24. Βλ. σχετικῶς: Ὁ γέρον Ἱερόθεος, σ. 236, ὑπόσημ. 47.

25. Ὁ πλήρης συλλογισμὸς ἐκτίθεται αὐτόθι, σσ. 236-240, ὑπόσημ. 47.

26. Πρβλ. καὶ αὐτόθι, σ. 243, ὑπόσημ. 59.

27. Τὸ πρωτότυπο τοῦ ἐγγράφου ἀπόκειται στὴν ἱερὰ μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Πόρου (ἄνευ ἰδιαιτέρου ταξινομηκοῦ ἢ ἄλλου γνωριστικοῦ ἀριθμοῦ). Πρόκειται γιὰ δίφυλλο (φφ. 1-2) ποῦ φέρει, καθέτως καὶ ὀριζοντίως, τρεῖς πτυχώσεις. Χάρτης μετροῦ πάχους, χρώματος ὑποκιτρίνου, διαστάσεων 31, 5 × 21, 3 ἑκατοστῶν. Μελάνη καφετιᾶς ἀποχρώσεως (γιὰ τίς –μεταγενεστέρως γραμμένες– ἐννέα τελευταῖες ἀράδες ἢ μελάνη εἶναι μαύρης ἀποχρώσεως). Διατηρεῖται σὲ ἀρκούντως

εὐχερῶς (καταγεγραμμένη διὰ τοῦ ἐκ τῶν ὑπολοίπων αὐτογράφων τοῦ ἰδίου γνωστοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρός του) ἢ ὑπογραφή τοῦ περι οὗ ὁ λόγος Φιλοθέου, χαρακτηριζομένου μάλιστα ὡς «πνευματικοῦ τοῦ μοναστηρίου»²⁹:

καλὴ κατάσταση (ἐπισημαίνεται μόνον, ἐπάνω ἀριστερά, βραχί) κατακόρυφο διαμπερὲς σχίσμα). Τὸ κείμενο ἔχει γραφῆι στὸ φ. 1r (οἱ ὑπόλοιπες σελίδες εἶναι ἄγραφες), μὲ εὐανάγνωστη γραφή. Οἱ ἐν καταλείδι τοῦ ἐγγράφου ὑπογραφές (καθὼς καὶ οἱ, μνημονευθεῖσες ἀνωτέρω, ἐννέα τελευταῖες ἀράδες) εἶναι αὐτόγραφοι τῶν σημειουμένων μαρτύρων. Στὸ μέσον τῆς ἐπάνω ῥας τοῦ ἐγγράφου ἐτέθη ἢ γνωστὴ στρογγυλὴ σφραγίδα τῆς ἱερᾶς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Πόρου, εἰκονίζουσα στὸ κέντρο τὴν Παναγία Ζωοδόχο Πηγὴ καὶ ἀναγράφουσα γύρωθεν τὰ ἐξῆς: Θ(ΕΟΤΟ)Κ(ΟΣ) Η ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ Η ΕΝ ΤΗ Ν(Η)ΣΟ ΤΟΥ ΠΩΡΡΟΥ. Κατὰ μῆκος τῆς ἀριστερῆς ῥας τοῦ ἐγγράφου μεταγενέστερο χέρι σημείωσε διὰ μαύρης μελάνης: Γράφει περι τοῦ ἰ(ε)ρ(οῦ) | Ευαγγελίου || [δυσανάγνωστη μονοκονδυλιά]. Τὸ ὄλο δίφυλλο διπλώνεται (κατὰ τὶς ἐπισημανθεῖσες πτυχώσεις αὐτοῦ) σὲ μικρὸ σχῆμα (διαστάσεων 16 x 5,3 ἑκατοστῶν), ἀμφιπλεύρως τῆς σχηματιζομένης προμετωπίδας τοῦ ὁποίου καταγράφονται προχείρως (σημειώνονται, οὐσιαστικῶς –καὶ κατὰ ἀντίστροφη φορά–, στὸ μέσον περιόπου τοῦ φ. 2v) δύο σημειώσεις: στὴ μία ἀναγράφονται, διὰ μαύρης μελάνης, τὰ ἐξῆς (δυσανάγνωστα ἐν μέρει): ἐξοφλητικῶς (:): ὁμολογία τοῦ Ἰωακείμ: στὴν ἄλλη σημειώνονται, δι' ἐξίτηλης καφέχρου μελάνης, τὰ ἐξῆς: ὁμολογία τοῦ μοναστηρίου πορου.

28. Σημειωτέον ὅτι μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1814-1820 (κατὰ τὴ χρονικὴ, δηλαδή, περίοδο ὅπου εἰκοτολογεῖται παραμονὴ τοῦ Φιλοθέου στὴν ἱερὰ μονὴ Ζωοδόχου Πηγῆς Πόρου) ἐγχρονίζονται ἐννέα ἐκ τῶν ἀποκειμένων στὸ ἀρχεῖο τῆς μονῆς ἔγγραφα [εἶναι, μάλιστα, ἐνδεικτικὸ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1820 χρονολογοῦνται τέσσερα ἔγγραφα (τρία τοῦ μηνὸς Ἰουνίου καὶ τὸ προμνημονευθὲν τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου)]: τὸ ὄνομα τοῦ Φιλοθέου ἀπαντᾷ μόνον στὸ χρονικῶς τελευταῖο, ἐνῶ ἐπιπροσθέτως ἔλλειπει καὶ ἐκ τῶν ὑπολοίπων (μεταγενεστέρως χρονολογουμένων) ἐγγράφων τοῦ ἀρχείου τῆς ἰδίας μονῆς.

29. Εἶναι ἀδύνατο νὰ παραμείνει ἀσχολίαστη ἐδῶ μὴ ἀξιοπρόσεκτη συγκυρία ὡς πρὸς τὴ θεματολογία τοῦ ἀκολούθως δημοσιευομένου ἐγγράφου: στὴ δηλοποίησι τῆς ὀφειλῆς ἐνός (μετὰ δέκα καὶ ἐπτὰ ἔτη ἀποπληρωθέντος) δανείου τῆς ἱερᾶς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Πόρου πρὸς τὸν –ἄγνωστο ἀπὸ ἄλλες πηγές– παπᾶ-Ἰωακείμ ὀφείλουμε ἐδῶ τὴν τεκμηριωμένη ἀπόδειξι τῆς παραμονῆς τοῦ γέροντος Φιλοθέου στὴ μονὴ τοῦ Πόρου κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1820. Μὲ τὴν ἴδια ἀφορμὴ παρέχεται, μετὰ παρέλευσι ὀκτῶ ἐτῶν, μίᾳ ἐπαλήθευσι τῶν συγκεκριμένων ἱστορικῶν δεδομένων ἀπὸ ἄλλῃ, γνωστῆ ἤδη στὴν ἔρευνα, πηγῆ: πρόκειται γιὰ ἔγγραφο (ἀπὸ 18ης Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1828) τοῦ (ἐγκατεστημένου πλέον στὴν ἱερὰ μονὴ Λογγοβάρδας Πάρου)

(Τ.Σ.) //// [δυσανάγνωστη μονοκονδυλιά] ὕδρ(ας) βεβαιοῖ:
 διὰ τοῦ παρόντος γράμματος γίνεται δῆλον ὅτι διὰ τὴν ἀγορὰν/²
 τοῦ εὐαγγελίου, τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου ἔλαβα δάνειακῶς
 ἀπὸ τὸν πανοσιώτατον/³ παπαῖωακειμ γρ(όσια): τὸν ἀριθμὸν

γέροντος Φιλοθέου, ποὺ ἐδημοσίευσε ὁ Ἐμμανουὴλ Δ. Σαγκριώτης, Ἱστορία τῆς ἐν Πάρω ἱερᾶς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Λογγοβάρδας, ἐν Πύργῳ 1926, σσ. 193-194 [καὶ τὸ ὅποιο δεόντως ἐπικαλεσθήκαμε στὴ μελέτη μας: Ὁ γέρον Ἱερόθεος, σσ. 236-245], ὅπου ὁ ἐν λόγῳ Φιλόθεος ἐπικαλεῖται τὴ μεσολάβηση τῆς Κυβερνήσεως ἔναντι πιεστικῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἰδίου παπᾶ-Ἰωακείμ πρὸς ἀποπληρωμὴ παλαιότερου πρὸς αὐτὸν «δανείου». Δὲν περιττεύει, ἴσως, ἐδῶ ἡ μεταφορὰ τῆς ἀκόλουθης χαρακτηριστικῆς περικοπῆς τοῦ ἐν λόγῳ ἐγγράφου, προκειμένου ὄχι μόνον νὰ ἀναδειχθοῦν ἐμμέσως χρήσιμες ἱστορικὲς πληροφορίες γιὰ τὶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1820 καὶ ἐντεῦθεν μετακινήσεις τοῦ γέροντος Φιλοθέου, ἀλλὰ καὶ νὰ καταδειχθεῖ στὶς λεπτομέρειές του ὁ ἄμσος συσχετισμὸς τῶν δύο σχολιαζομένων ὑποθέσεων: «... Εὕρισκόμενόν με κατὰ τὸ χιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν εἰκοστὸν ἔτος τὸ σωτήριον εἰς Ὑδραν εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ὁμοῦ με τοὺς παραδελφούς, ἤρχετο ἡ πανοσιότης του κῦρ Ἰωακείμ καὶ ἐξωμολογεῖτο εἰς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον καὶ πολλάκις μ' ἐπαραινοῦσε νὰ μεσιτεύσω πρὸς τοὺς Πατέρας νὰ δεχθοῦν καὶ αὐτὸν εἰς τὴν συνοδίαν των, μήπως ἔλθῳ ὁ θάνατος ἄφνω τὸν ἀρπάσῃ καὶ ἀφήσῃ τὰ πράγματά του ἀδιάτακτα. Ὡσαύτως καὶ ἐγὼ τὸν ἐσυμβούλευσα νὰ τὰ οἰκονομήσῃ πρὸ τοῦ θανάτου καὶ νὰ κρατήσῃ μόνον τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον ἀναχωρήσας ἐγὼ ἀπὸ τὸ ῥηθὲν Μοναστήριον ἐπήγα εἰς τὸ τοῦ Πόρου Μοναστήριον, ὅπου καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον ἦλθε ἐκεῖσε καὶ ἡσύχασε μέχρι τινός· ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὰς ἀνωμαλίας καὶ τοὺς φόβους τοῦ καιροῦ ἔκρινε νὰ ἀπεράσῃ εἰς Ὑδραν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Τζιρίγον, ἔρχεται εἰς τὸ κελλίον μου ὥρας τοῦ ἀποδείπνου κοντά· βλέπω καὶ μοῦ ἐδίδεν ἕνα κόμπον καὶ λέγει μοι “λάβε αὐτό”. Ἐγὼ δὲ ἐκατάλαβα τί ἦτον καὶ χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ τῷ εἶπον: “ἔχε με παρητημένον, Πάτερ, γιατί ἐγὼ δὲν ἤξεύρω νὰ φυλάξω παρόμοια πράγματα”. Πάλιν μοι λέγει, νὰ τὸ λάβω καὶ πάλιν ἐγὼ τοῦ εἶπον, ὅτι δὲν εἶμαι ἱκανὸς καὶ μὴν μὲ βάλης εἰς πειρασμόν· τέλος μοι λέγει, τὸ τρίτον, “λάβε το καὶ ὅτι σὲ φωτίσει ὁ Θεὸς κάμε το”. Ὅθεν ἀκούοντας ἐγὼ τοιοῦτον λόγον ἔβαλον εἰς τὸν νοῦν μου ὅτι μὲ τέλειον σκοπὸν πνευματικὸν τὸ παραδίδει πρὸς ψυχικὴν του σωτηρίαν, καθὼς πνευματικῷ τρόπῳ τὸν προσσυμβούλευον. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἔλαβον ἀνὰ χεῖρας καὶ λαβόντες συγχώρησιν ἀναμεταξύ μας ἀνεχώρησεν. Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἐπέρασα καὶ ἐγὼ εἰς Μωρέαν καὶ ἐκατοῦκησα εἰς τὸ ἐκεῖσε Μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Τότε λύσας τὸν κόμπον, καθὼς τότε ἐπολιτεύετο ἡ μονεδα ἦτον πέντε πουγγία καὶ πενήντα δύο γρόσια· τὰ πέντε τὰ ἐμεταχειριζόμενη κατὰ τὸν θεοφιλῆ σκοπὸν του εἰς ἐλεημοσύνας πτωχῶν, λαϊκῶν, ἱερωμένων, καλογήρων, εἰς οἰκο-

1600: ἤτοι χήλλια ἑξακόσια εἰς διορίαν χρῶ/νου ἐνὸς μὲ τὸ διάφορόν τους πρὸς 10 τὰ ἑκατὸν τὰ ὁποῖα τὰ ἔλαβα/⁵ πρώτη δεκεμβρίου, κ(αὶ) ἐρχόμενος ὁ διορισμένος καιρὸς ὑπόσχομαι/⁶ νὰ τοῦ τὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν ἰδίαν μονέδα κατὰ τὸν κατάλογον τοῦ κῦρ/⁷ ἀναστάσι κ(αὶ) διὰ τὸ βέβαιον τοῦ ἐδώθη τὸ παρὸν ἐνσφράγιστον·/⁸

1820 δεκεμβρίου α·/⁹

ὁ Καθηγούμενος Γαλακτίων ἔλαβα τὰ ἄνωθεν κ(αὶ) ὑπόσχομαι·/¹⁰

Φιλόθεος πνευματικὸς τοῦ Μοναστηρίου, μαρτυρῶ· /¹¹

διονύσιος ἱερομόναχος μαρτυρῶ·/¹²

θεόδωρος μοναχὸς μαρτυρῶ·/¹³

γεώργιος ξηρῆς μαρτηρῶ/¹⁴

χριστόδουλος Ἰωαννίτης (;) ὁποῦ πόλις τὸ ευαγγέλιον/¹⁵

έμενα (;) παρὸν κ(αὶ) μαρτηρῶ- /¹⁶

ἔλαβον διὰ τὰ ὁποῖα μοι ἐχρεώσται τὸ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς/¹⁷ τιμώμενον Μοναστήριον τοῦ Πόρου χίλια ἑξακόσια, ἀρ. 1600, γρόσια, τὸ δι' αὐτῶν/¹⁸ ἀγορασθὲν ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ μένει εἰς τὸ ἐξῆς ἀκαταζήτητον τὸ ρηθὲν/¹⁹ Μοναστήριον ὑπ' ἐμοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν κληρονόμων μου. Διὸ καὶ ὑποφαί-

---

δομήν καὶ ἄλλων ἀναγκαίων τοῦ Μοναστηρίου, εἰς ζωοτροφίας τῶν ἀδελφῶν καὶ ξένων τῶν εἰς τὰ ἐκείσε συνεχῶς ἐρχομένων. Ἐλθόντος δὲ τοῦ ἐχθροῦ πλησίον μας, κατεφύγομεν εἰς Πάρον, ὅπου μᾶς ἐδόθη τὸ νῦν Μοναστήριον εἰς κατοικίαν καὶ ἡσυχίαν μας· τότε παρ' ἐλπίδα ἦλθε καὶ ἡ πανοσιότης του ζητῶν με τῶν ὄσων μὲ εἶχεν ἀφήσει οἰκονόμον πληρεξούσιον. Ἐγὼ δὲ βλέπων αὐτὸν ἤδη ἀγανακτοῦντα καὶ ἀναιροῦντα τὸν λόγον του, ὅπου δηλαδὴ μοι εἶχεν εἰπεῖ νὰ τὸ πάρω καὶ νὰ τὸ κάμω, ὅτι μὲ φωτίζει ὁ Θεός· καὶ γὰρ ἀφήσας τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Θεόν, τὰ ὅσα μοι εἶχον μένει τοῦ τὰ ἐγχείρισα εἰς χεῖράς του πέντε πουγγία καὶ γρόσια εἴκοσι. Ἡ δὲ πανοσιότης του ἐπιμένει ζητῶν καὶ τὰ δαπανηθέντα διὰ τὸν Θεόν...» (βλ. Ἐμμανουὴλ Δ. Σαγκριώτου, ὁ.π.).

νο/²⁰μαι διὰ χειρὸς τοῦ Μιχαὴλ Οἰκονόμου, Διδασκάλου, ἀόμμα-
τος ὦν/²¹

διὰ τὸν ἀόμματον Ἱερομόναχον Ἰωακείμ /²²
Μιχαὴλ Οἰκονόμου/²³

ἐν ὕδρα τὴν 18 Σεπτ(εμβρίου)/²⁴
1837.

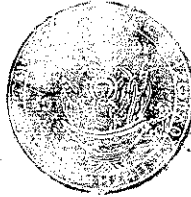
* * *

Ἀποπειραθῆκαμε μὴν ἀδρομερῆ ἀναφορὰ «εἰς τὰς ἡγιασμένας μορφὰς τῶν “κολλυβάδων”, οἱ ὅποιοι ἀνήγειρον τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ καὶ ἐσφράγισαν τόσον ἐντόνως τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν τῆς Νήσου», ὅπως εἶχε παλαιότερα παρατηρήσει ὁ μητροπολίτης πρῶην Ἱδρας κ. Ἱεροθέος³⁰. ὁ ἴδιος –ἤδη πρὸ τριακονταετίας– συνεσχέτιζε προνοητικῶς τὸ θέμα τῆς ἡμετέρας εἰσηγήσεως πρὸς τὴ γενικώτερη θεματολογία τοῦ παρόντος συνεδρίου, ἰσχυριζόμενος ὅτι τὰ τίμια λείψανα τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ὑπενθυμίζουν «τὴν Χριστιανικὴν Ἱδραν, ἣτις ὑπῆρξε τὸ κλίμα ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκυοφορήθη ὁ Νεομάρτυς καὶ ἡ ὁποία τυγχάνει ἀγνωστος εἰς τοὺς πολλοὺς καλυπτομένη ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου τῆς Νήσου, τὸ ὅποιον ὅμως εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἱδραν ἔχει τὰς ρίζας του. Ἀτυχῶς [ἐπέλεγε ὁ σεβασμιώτατος], ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια δὲν ἔχει εἰσέτι ἐρμηνευθῆ ἐπαρκῶς»³¹.

Εὐελπιστοῦμε ἡ παροῦσα ἀνακοίνωση νὰ προσθέτει ἓνα λιθαράκι πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή.

30. Βλ. τὸν πρόλογο τοῦ μητροπολίτου πρῶην Ἱδρας κ. Ἱεροθέου, εἰς Κωνσταντῖνος ὁ νεομάρτυς ὁ Ἱδραῖος, σ. [8].

31. Αὐτόθι.

Handwritten signature or name in Greek script.

Handwritten text in Greek script, starting with 'η δε τα...

Handwritten text in Greek script.

Handwritten text in Greek script.

Handwritten text in Greek script.

Handwritten text in Greek script.

Handwritten text in Greek script.

Handwritten text in Greek script.

Handwritten text in Greek script, containing a date '1800' and other details.

Handwritten text in Greek script.

1837

Vertical handwritten text on the left margin.

